

Хмельницький національний університет
Факультет управління, адміністрування та туризму
Кафедра менеджменту, адміністрування та готельно-ресторанної справи

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістр

освітньо-кваліфікаційний рівень

Галузь знань 07 «Менеджмент та адміністрування»

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Спеціалізація «Менеджмент організації»

на тему «Формування ефективної системи управління активами підприємства (на прикладі ПрАТ «Козятинхліб»)»

Шифр _____
шифр

Виконав:

Студент _____ курсу, група _____
підпис ініціали, прізвище

Керівник _____
підпис ініціали, прізвище

До захисту допускаю
Зав.кафедри менеджменту, адміністрування
та готельно-ресторанної справи

_____ 202__ р.

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	<u>ФУАТ</u>
Кафедра	<u>менеджменту, адміністрування та готельно-ресторанної справи</u>
Освітній рівень	<u>магістр</u>
Галузь знань	<u>07 Управління та адміністрування</u>
Спеціальність	<u>073 Менеджмент</u>
Освітня програма	<u>Менеджмент організацій</u>

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

“ _____ ” _____ 2020 р.

ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Пуця Андрія Вікторовича

1 Тема роботи. «Формування ефективної системи управління активами підприємства (на прикладі ПрАТ «Козятинхліб»)»

керівник роботи Рясих Є.Г. к.е.н., проф.

Затверджена наказом ректора університету від “ ___ ” _____ 2020 р. № ___

2 Строк подання студентом роботи на кафедру _____

3 Вихідні дані до роботи. Наукова та навчально-методична література, періодичні видання, нормативні та законодавчі акти, статистичні дані, звітність підприємства

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ І СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВ
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПрАТ «КОЗЯТИНХЛІБ»
РОЗДІЛ 3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень):

1. Загальна структура активів підприємства
2. Структура управління ПрАТ «Козятинхліб»
3. Динаміка основних показників управління підприємство за 2018-2020р.р.
4. Показники стану основних засобів підприємства

5. Склад засобів виробництва на ПрАТ «Козятинхліб»
6. Якісні та цінові характеристики печей.
7. Порівняльна характеристика виробничої потужності нового та старого обладнання.
років
8. Прогнозована зміна економічних показників після проведення модернізації

6 Консультанти по проекту (роботі), із зазначенням розділів, що стосуються їх

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видано	Завдання прийнято

7 Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Термін виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1.	ВСТУП	20.10. 2021	
2.	РОЗДІЛ 1	21- 30 .10 2021	
3.	РОЗДІЛ 2	1-25. 11. 2021	
4.	РОЗДІЛ 3	25-10 12. 2021	
5.	ВИСНОВКИ	10-13 12. 2021	
6.	СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	14. 12 2021	
7.	ДОДАТКИ		

Студент _____

Керівник роботи _____

РЕФЕРАТ

Тема: Формування ефективної системи управління активами підприємства (на прикладі ПрАТ «Козятинхліб»).

Магістерська робота містить: 96 с., 4 рис., 26 табл., 6 формул, 53 літературних джерела.

Об'єкт дослідження: процес управління активами на підприємстві ПрАТ «Козятинхліб».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних підходів щодо підвищення ефективності управління активами на ПрАТ «Козятинхліб».

Метою кваліфікаційної роботи магістра є дослідження сутності управління активами та обґрунтування шляхів підвищення його ефективності на ПрАТ «Козятинхліб».

Методи дослідження – системний підхід, який базувався на історичному та логічному аналізі визначення здобутків науковців; використано загальні положення про систему управління активами, дедуктивний та індуктивний методи аналізу, аналітичні методи.

У кваліфікаційній роботі висвітлено такі аспекти. РОЗДІЛ 1 Теоретичні основи і сутність управління активами підприємств. РОЗДІЛ 2 Аналіз управління активами на підприємстві ПрАТ «Козятинхліб». РОЗДІЛ 3 Пропозиції щодо підвищення ефективності управління активами на підприємстві.

Наукова новизна роботи полягає в уточненні поняття «управління активами» та в пошуку шляхів щодо підвищення ефективності управління активами на підприємстві.

У кваліфікаційній роботі запропоновані рекомендації для підвищення ефективності управління активами на ПрАТ «Козятинхліб», а саме:

- підвищення ефективності управління активами за рахунок модернізації основних засобів підприємства.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

АКТИВИ, УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА, ОБОРОТНІ АКТИВИ, НЕОБОРОТНІ АКТИВИ, АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ, ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ, ЛІКВІДНІСТЬ, ОПТИМІЗАЦІЯ ПОТОЧНИХ АКТИВІВ, ЗАПАСИ, ОСНОВНІ ЗАСОБИ.

KEY WORDS

ASSETS, ASSET MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE, CURRENT ASSETS, NON-CURRENT ASSETS, ANALYSIS OF ASSET MANAGEMENT EFFICIENCY, ASSET MANAGEMENT EFFICIENCY INDICATORS, LIQUIDITY, CURRENT ASSETS OPTIMIZATION, STOCKS FIXED ASSETS.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ І СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВ.....	11
1.1. Поняття, сутність та структура активів підприємства.....	11
1.2. Основні види та класифікація активів підприємства.....	18
1.3. Принципи формування та політика управління активами підприємства.....	23
Висновки до першого розділу.....	34
2 АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПрАТ «КОЗЯТИНХЛІБ».....	37
2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства ПрАТ «Козятинхліб».....	37
2.2. Оцінка основних показників фінансово-господарської діяльності підприємства ПрАТ «Козятинхліб».....	43
2.3. Аналіз складу та ефективності використання активів на підприємстві ПрАТ «Козятинхліб».....	52
2.4. Основні проблеми управління активами підприємства.....	62
Висновки до другого розділу.....	64
3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	66
3.1. Розгляд та обґрунтування шляхів підвищення ефективності управління активами.....	66
3.2. Процес проведення модернізації основних засобів на ПрАТ «Козятинхліб».....	70
3.3. Розрахунок витрат та економічної вигоди від проведення модернізації основних засобів на ПрАТ «Козятинхліб».....	75

3.4. Розрахунок економічної ефективності заходів проведення модернізації основних засобів на ПрАТ «Козятинхліб».....	80
Висновки до третього розділу.....	83
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	85
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	89
ДОДАТКИ.....	95

ВСТУП

Актуальність теми полягає у тому, що діяльність всіх без винятку підприємств неможлива без наявності майна або ж активів, у вигляді коштів, нерухомості і предметів праці, які у свою чергу використовуються для організації та управління виробничими процесами. При цьому наявність у підприємства будь-яких активів передбачає формування та здійснення певної діяльності, спрямованої на управління активами. Така діяльність, як правило, передбачає проведення наступних операцій: придбання, доставка, розміщення, введення в експлуатацію або передача в виробництво, ремонт, охорону, страхування, навчання персоналу роботи з активами та інші. Усі перелічені, а також багато інших дій, пов'язаних з рухом активів підприємства, мають на увазі виникнення для підприємства різних витрат, обсяг яких багато в чому буде залежати від того, як правильно та з якою ефективністю підприємство організує та реалізує у своїй діяльності систему управління власними активами, а також тими, що тимчасово перебувають у його розпорядженні.

Таким чином, тема, обрана для дослідження, є актуальною та корисною для вивчення як з позиції теоретичного розгляду, так і на практиці.

Дослідженням тематики, що стосується системи та механізмів управління активами на підприємствах, займається багато науковців. На розвиток теоретичних і практичних знань у цій сфері вплинули роботи таких вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, як І.А. Бланк, Л.О. Коваленко, О.Г. Крамаренко, А.М. Поддєрьогін, Г.О. Швиданенко, Л.Г. Ліпич, А.В. Рибіцька, А.М. Ткаченко, О.М. Чорна, Н. Шевчук, та Н.З. Шпак, Є.Ф. Брігхем, Р. Брейлі, Ван Хорн, С. Майєрс, С. Росс, А. Шапіро.

Метою є дослідження сутності управління активами та обґрунтування шляхів підвищення його ефективності на ПрАТ «Козятинхліб».

У відповідності до мети роботи було поставлено і вирішено наступні завдання:

- розгляд теоретичних засад управління активами підприємства;
- проведення аналізу показників ефективності управління активами ПрАТ «Козятинхліб» за 2018–2020 роки;
- розробка та оцінка економічної ефективності запропонованих шляхів, спрямованих на вдосконалення процесів управління активами підприємства.

Об'єкт дослідження: процес управління активами на підприємстві ПрАТ «Козятинхліб».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних підходів щодо підвищення ефективності управління активами на ПрАТ «Козятинхліб».

Методи дослідження – системний підхід, який базувався на історичному та логічному аналізі визначення здобутків науковців; використано загальні положення про систему управління активами, дедуктивний та індуктивний методи аналізу, аналітичні методи.

Інформаційну базу роботи складають монографічна і навчальна література, фінансова звітність ПрАТ «Козятинхліб» за період 2018-2020рр., законодавчі та інші нормативні акти України.

Структура роботи: складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовується актуальність вибраної теми, міра її дослідження. Формуються цілі і завдання дослідження.

У першому розділі «Теоретичні основи і сутність управління активами підприємств» міститься характеристика поняття, сутність та класифікація поточних активів, визначена їх роль для підприємства.

У другому розділі «Аналіз управління активами на підприємстві ПрАТ «Козятинхліб»» приведена загальна характеристика підприємства, проведена

комплексна оцінка фінансового стану та оцінка системи управління активами підприємства, узагальнені наявні в цій області проблеми.

У третьому розділі «Пропозиції щодо підвищення ефективності управління активами на підприємстві» приведені шляхи щодо покращення управління активами підприємства.

У висновках приведені найбільш важливі теоретичні та практичні узагальнення і висновки, отримані в ході роботи.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ І СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Поняття, сутність та структура активів підприємства

Одним із основних термінів, пов'язаних з управлінням підприємством є поняття «активи».

У широкому значенні під активами розуміють ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічної вигоди у майбутньому[1]. У навчальній і в науковій літературі терміни «активи» та «майно» можуть мати однаковий сенс. Що можна побачити із таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 - Визначення поняття активів підприємства сучасними економістами

Автор	Визначення поняття «активи»
Боді Зві, Мертон Роберт [2, с.43]	Активи (assets) - все те, що має економічну цінність.
Бондар Н.М. [3, с.18]	Активи - це ресурси підприємства, які принесуть йому вигоди в майбутньому. Вони мають належати підприємству і бути придбаними раніше.
Бланк І.А. [4, с.13]	Активи (майно підприємства) є дзеркальним відображенням капіталу, який у нього інвестований.
Бланк І.А. [5, с.59]	Активи - економічні ресурси підприємства в формі сукупних майнових цінностей, які використовуються в господарській діяльності для отримання прибутку.
Бондаренко О.С. [6, с.96]	Активи - це економічні ресурси компанії, котрі мають принести дохід у результаті очікуваних операцій.

Продовження таблиці 1.1

Болюх М.А. [7, с.89]	Активи - ліва частина балансу, що показує, якими ресурсами володіє корпорація
Звягінцев А.М. [8, с.483]	Активи (майно підприємства) - сукупність економічних ресурсів, які є в розпорядженні підприємства та які забезпечують отримання прибутку в разі їх корисного використання.
Велш Глен А., Шорт Деніел Г. [9, с.53]	Активи - це контрольовані компанією ресурси, які є результатом минулих подій і від використання яких вона очікує в майбутньому отримати економічну вигоду.
Бланк І.А. [5, с.27]	Активи - ресурси контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до надходжень економічних вигод у майбутньому.

Джерело: складено автором на основі [27]

Однак термін «майно» має вузький зміст, і часто під ним мають на увазі лише матеріальні предмети. У той самий час поняття «активи» має ширше значення, що зображено на рисунку 1.1.

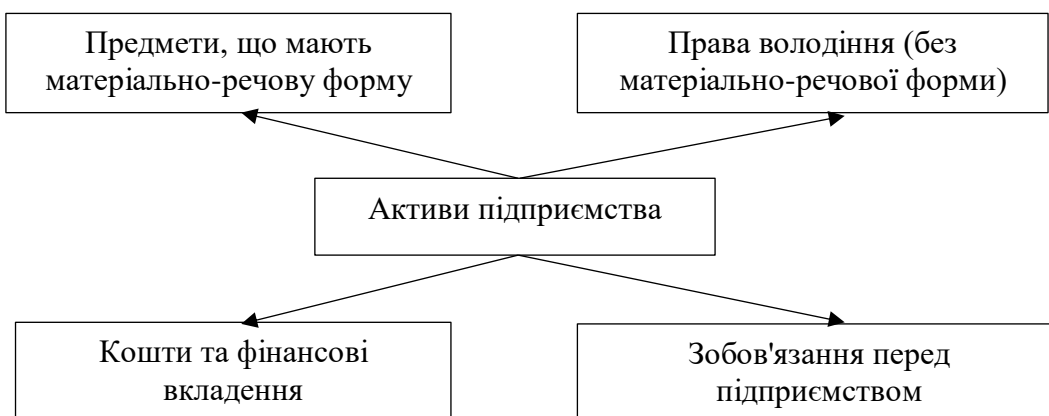


Рисунок 1.1 - Складові активів підприємства

Джерело: складено автором на основі [25]

В Україні визначення терміну «активи» можна знайти в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999, у якому

вказується, що під активами фірми розуміються господарські кошти, контроль за якими організація отримала по результатам фактів своєї фінансово-господарської діяльності. При цьому мається на увазі, що такі активи здатні принести підприємству у майбутньому економічні вигоди.

В Україні термін «активи» широко використовується при здійсненні таких видів діяльності:

- 1) ведення бухгалтерського обліку;
- 2) складання бухгалтерської, статистичної та податкової звітності;
- 3) під час здійснення підприємством управлінського обліку;
- 4) під час проведення підприємством аналізу своєї фінансово-господарської діяльності та прийняття на основі отриманих результатів управлінських рішень;
- 5) при взаємодії з деякими контрагентами підприємства (наприклад, з інвесторами, при зверненні до банку тощо).

Усі активи підприємства поділяють на дві частини: необоротні і оборотні активи.

Необоротні активи - різновид майна підприємства, розділ бухгалтерського балансу, у якому відбивається у вартісної оцінці стан цього виду майна на звітну дату. До необоротних відносяться активи підприємства, які приносять підприємству доходи протягом більше одного року, або звичайного операційного циклу, якщо він перевищує один рік [12].

До складу та структури необоротних активів входять:

- 1) Нематеріальні активи:
 - 1.1) Права на об'єкти інтелектуальної (промислової) власності;
 - 1.2) Патенти, ліцензії, товарні знаки, знаки обслуговування, інші аналогічні права та активи;
 - 1.3) Ділова репутація організації;
- 2) Основні засоби:
 - 2.1) Земельні ділянки та об'єкти природокористування;

- 2.2) Будівлі, машини, обладнання та інші основні засоби;
- 2.3) Незакінчене будівництво;
- 3) Прибуткові вкладення матеріальних цінностей:
 - 3.1) Майно для передачі в лізинг;
 - 3.2) Майно, що надається за договором прокату;
- 4) Фінансові вкладення:
 - 4.1) Інвестиції у дочірні товариства;
 - 4.2) Інвестиції у залежні суспільства;
 - 4.3) Інвестиції в інші організації;
 - 4.4) Позики, надані організаціям терміном понад 12 місяців;
 - 4.5) Інші фінансові вкладення.

Оборотні активи – це активи, які служать чи погашаються протягом 12 місяців, або протягом нормального операційного циклу організації (якщо він перевищує 1 рік). Багато оборотних активів використовуються одразу при відпуску їх у виробництво (наприклад, сировина та матеріали) [13].

До складу та структури оборотних активів входять:

- запаси;
- дебіторська заборгованість;
- фінансові вкладення (крім грошових еквівалентів);
- кошти та їх еквіваленти;
- інші активи, що задовольняють ознаки оборотних активів.

Дебіторська заборгованість і фінансові вкладення відносяться до оборотних активів тільки в тому випадку, якщо термін їх погашення менше 1 року, або термін перевищує 1 рік, але організація впевнена у високій ліквідності даних активів і здатності швидко та без втрат обернути їх у грошову форму.

Оборотні активи в принципі мають більш високий ступінь ліквідності, ніж необоротні. А гроші як частина оборотних активів має абсолютну ліквідність.

Під ліквідністю балансу розуміється ступінь забезпеченості зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких у грошові кошти відповідає строку погашення зобов'язань.

Для достовірної оцінки ліквідності активів треба пам'ятати що не всі активи ліквідні однаково, з огляду на це, існує структура ліквідності активів і пасивів. Активи підприємства залежно від ступеня ліквідності поділяються на 4 групи, які зображені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 Структура ліквідності активів та пасивів підприємства

Групи активів та їх умовне позначення	Характеристика	Група пасивів та їх умовне позначення	Характеристика
Найбільш ліквідні активи (А1)	Грошові кошти підприємства та поточні фінансові інвестиції	Найбільш термінові зобов'язання (П1)	Поточні зобов'язання за розрахунками, інші поточні зобов'язання
Активи, що швидко реалізуються (А2)	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, готова продукція, товари, векселі одержані	Короткострокові пасиви (П2)	Короткострокові кредити банків, поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги
Активи, що повільно реалізуються (А3)	Поточна дебіторська заборгованість за виключенням товарної), запаси (за мінусом готової продукції і товарів), інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів	Довгострокові пасиви (П3)	Довгострокові зобов'язання та довгострокові забезпечення
Активи, що важко реалізуються (А4)	Необоротні активи	Постійні пасиви (П4)	Власний капітал

Джерело: складено автором на основі [11]

Така структура активів застосовується під час аналізу фінансового становища підприємства та розрахунку фінансових коефіцієнтів.

Аналіз ліквідності балансу полягає в порівнянні коштів по активах, згрупованих за ступенем їхньої ліквідності й розташованих у порядку спадання їх ліквідності, із зобов'язаннями, згрупованими за строками їх погашення, розташованими в порядку зростання строків.

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо мають місце такі співвідношення:

$$A1 \geq П1;$$

$$A2 \geq П2;$$

$$A3 \geq П3;$$

$$A4 \leq П4.$$

Як правило, вся сукупність активів може бути поділена на такі групи:

1) Активи, пов'язані з поточним обслуговуванням виробничої потужності фірми - необоротні та оборотні активи, які постійно повинні перебувати в готовності до запуску у виробництво і не обмежувати його в рамках виробничої потужності фірми. Багаторічний досвід показав, що за рівних умов гарантоване виконання цих вимог можливе лише тому випадку, коли фінансування цієї групи активів здійснюється рахунок власних чи, у крайньому разі, довгострокових позикових джерел.

2) Резервні активи, необхідні для захисту першої групи активів від різних ризиків — від поломок устаткування, зривів поставок сировини, непогашення дебіторської заборгованості не застрахована жодна фірма.

3) Інвестиційні активи, пов'язані з розширенням бізнесу - капітальні вкладення, які впливають не на сьогоднішні, а на майбутні потужності фірми, тому у разі порушення поточної фінансової рівноваги фірма може від них відмовитися.

4) Активи, які не пов'язані безпосередньо з виробництвом — це так звані соціальні активи, що є на балансі підприємства (дитячі сади, профілакторії,

будинки культури тощо.). Фінансування цієї групи активів виходить із загального критерію ліквідності: актив слід тримати на балансі фірми (якщо в цьому є необхідність) доти, доки зберігається можливість продати його без втрат.

Таким чином, узагальнюючи всю інформацію про активи підприємства можна сформулювати наступну схему їх структури (рис 1.2).



Рисунок 1.2 – Загальна структура активів підприємства

Джерело: складено автором на основі [17]

1.2. Основні види та класифікація активів підприємства

Активи, як всі контрольовані підприємством економічні ресурси можуть перебувати у багатьох різних формах. Вони характеризуються продуктивністю та здатністю генерувати дохід. Постійний їх оборот у процесі використання пов'язаний із факторами часу, ризику та ліквідності. Тому для кращої ідентифікації активів існує їх класифікація.

Активи підприємства класифікуються за такими основними ознаками:

1) За формою функціонування виділяють три основні види активів:

- матеріальні активи характеризують майнові цінності підприємства, які мають матеріальну речову форму;

- нематеріальні активи характеризують майнові цінності підприємства, що не мають речової форми, але беруть участь у господарській діяльності та генерують прибуток;

- фінансові активи характеризують майнові цінності підприємства у формі готівкових коштів, грошових та фінансових інструментів, що належать підприємству [15].

2) За характером участі активів у господарському процесі з позицій особливостей їх обороту вони поділяються на два основні види:

- оборотні (поточні) активи характеризують сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточну виробничо-комерційну діяльність підприємства та повністю споживаються (змінюють свою форму) протягом одного циклу. У практиці обліку до них відносять майнові цінності (активи) всіх видів із терміном використання до одного року;

- необоротні активи характеризують сукупність майнових цінностей підприємства, що багаторазово беруть участь у процесі окремих циклів господарської діяльності та переводять на продукцію використану вартість

частинами. У практиці обліку до них відносять майнові цінності (активи) всіх видів із терміном використання понад рік [16].

3) За характером участі активів у різних видах діяльності підприємства вони поділяються на два основні види:

- операційні активи є сукупністю майнових цінностей, які безпосередньо використовуються в операційній діяльності підприємства з метою отримання операційного прибутку;

- інвестиційні активи характеризують сукупність майнових цінностей підприємства, що пов'язані із здійсненням його інвестиційної діяльності [17].

4) За характером фінансових джерел формування активів виділяють на такі види:

- валові активи це вся сукупність майнових цінностей підприємства, сформованих за рахунок власного та позикового капіталу, залученого для фінансування господарської діяльності;

- чисті активи характеризують вартісну сукупність майнових цінностей підприємства, сформованих виключно за рахунок його власного капіталу [18].

5) За характером володіння активами підприємством вони поділяються на:

- власні активи характеризують майнові цінності підприємства, що належать йому на правах власності, що знаходяться у постійному його володінні та відображаються у складі його балансу. В практиці обліку до цієї групи відносяться також активи, придбані підприємством на правах фінансового лізингу (що знаходяться у повному його володінні та відображаються у складі його балансу);

- активи, що оренднуються, характеризують майнові цінності підприємства, залучені ним для здійснення господарської діяльності на правах оренди (оперативного лізингу). Ці види активів відбиваються на позабалансових рахунках обліку;

- активи, що безоплатно використовуються, характеризують майнові цінності, передані підприємству для тимчасового господарського використання на

безоплатній основі іншими суб'єктами господарювання. У складі балансу підприємства ці активи також відбиваються [19].

б) За рівнем агрегування активів як об'єкта управління вони поділяються на:

- індивідуальний актив характеризує вид (або різновид) майнових цінностей, який є одиничним, мінімально деталізованим об'єктом господарського управління (наприклад, кошти в касі; окрема акція, придбана підприємством; конкретний вид нематеріальних активів тощо);

- група активів характеризує частину майнових цінностей, які є об'єктом комплексного функціонального управління, що організовується на єдиних принципах і підпорядкований єдиній фінансовій політиці (наприклад, дебіторська заборгованість підприємства; портфель цінних паперів; основні засоби тощо). Ступінь агрегування таких груп активів - об'єктів функціонального управління - підприємство визначає самостійно;

- сукупний комплекс активів підприємства характеризує загальний склад, що використовується підприємством. Така сукупність активів підприємства характеризується терміном «цілісний майновий комплекс», який визначається як господарський об'єкт із закінченим циклом виробництва та реалізації продукції, оцінка активів якого та управління якими здійснюється в комплексі.

7) За рівнем ліквідності активи підприємства поділяються на такі види:

- активи в абсолютно ліквідній формі, що характеризують майнові цінності підприємства, що не вимагають реалізації та є готовими засобами платежу;

- високоліквідні активи, що характеризують групу майнових цінностей підприємства, які швидко можуть бути перетворені у грошову форму (як правило, у строк до одного місяця) без відчутних втрат своєї поточної ринкової вартості з метою своєчасного забезпечення платежів за поточними фінансовими зобов'язаннями;

- середньо-ліквідні активи, що характеризують групу майнових цінностей підприємства, які можуть бути перетворені на грошову форму без відчутних втрат своєї поточної ринкової вартості в строк від одного до шести місяців;

- низько-ліквідні активи, що представляють групу майнових цінностей підприємства, які можуть бути перетворені в грошову форму без втрат своєї поточної ринкової вартості лише після значного періоду часу (від півроку і вище);

- неліквідні активи, що характеризують відображені в балансі окремі види майнових цінностей підприємства, які не можуть бути самостійно реалізовані, вони можуть бути продані лише у складі цілісного майнового комплексу [20].

8) За характером використання сформованих активів у поточній господарській діяльності підприємства вони поділяються на:

- використовувані активи характеризують частину майнових цінностей підприємства, яка бере безпосередню участь у операційному чи інвестиційному процесі підприємства, забезпечуючи формування його доходів;

- невикористовувані активи характеризують частину майнових цінностей підприємства, які, будучи сформованими на попередніх етапах господарської діяльності, не беруть у ній участі, з різних об'єктивних і суб'єктивних причин.

9) За характером знаходження активів по відношенню до підприємства виділяють:

- внутрішні активи характеризують майнові цінності підприємства, що перебувають безпосередньо на його території;

- зовнішні активи характеризують майнові цінності підприємства, що знаходяться поза його межами в інших суб'єктів господарювання, у дорозі або на відповідальному зберіганні.

Розглянемо також загальну схему класифікації оборотних активів, що виділяється вітчизняними науковцями (рис. 1.3).

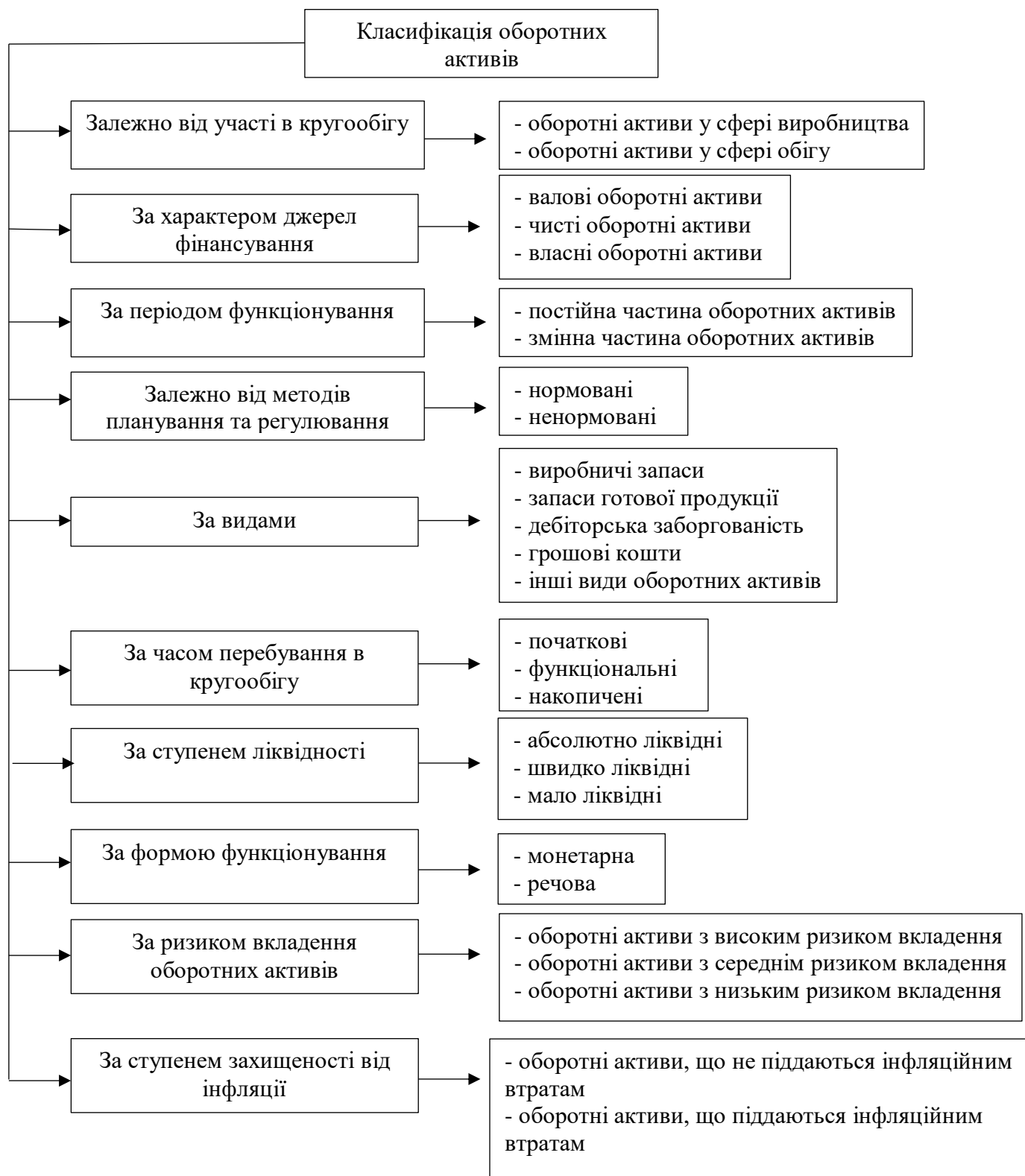


Рисунок 1.3 - Групи та елементи класифікації оборотних активів

Джерело: складено автором на основі [14]

Незважаючи на досить значний перелік розглянутих класифікаційних ознак, він, проте, не відбиває всього різноманіття видів активів підприємства, що використовуються у науковій термінології та практиці фінансового менеджменту.

1.3. Принципи формування та політика управління активами підприємства

Важливим елементом підвищення ефективності діяльності підприємства є система управління активами.

Управління активами - це професійне управління різними типами цінних паперів (акціями, облігаціями тощо) та іншими активами (наприклад, нерухомістю), метою якого є отримання прибутку інвесторами. Інвесторами можуть виступати компанії (страхові компанії, пенсійні фонди, корпорації тощо.), і приватні інвестори (безпосередньо чи з допомогою колективного інвестування)[10].

Система управління активами підприємства включає ряд принципів, методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з їх формуванням, ефективним використанням у діяльності підприємства та організацією обороту.

У процесі управління активами виділяють такі основні принципи:

- збільшення активів. Будь-яке збільшення активів означає використання фондів;

- зменшення пасивів. Пасив підприємства включає всю заборгованість: банківські позики, виплата постачальникам і податки. Фонди, які отримують підприємство, можуть піти на зменшення пасиву, наприклад, повернення банківських позик;

- поточні активи використовуються як оборотний капітал. Фонди, що використовуються як оборотний капітал, проходять певний цикл. Ліквідні активи

використовуються для покупки вихідних матеріалів, які перетворюють на готову продукцію; продукція продається у кредит, створюючи рахунки дебіторів; рахунки дебітора оплачуються та інкасуються, перетворюючись на ліквідні активи;

- ефективне використання оборотного капіталу. Будь-які фонди, які не використовуються для потреб оборотного капіталу, можуть бути спрямовані на оплату пасивів. Крім того, вони можуть використовуватися для придбання основного капіталу або сплачені у вигляді доходів власникам.

Як і весь фінансовий менеджмент, управління активами підпорядковане меті зростання ринкової вартості підприємства. У процесі реалізації цієї мети, управління активами підприємства спрямоване на вирішення наступних основних завдань:

1) Формування достатнього обсягу та необхідного складу активів, що забезпечують задані темпи розвитку діяльності підприємства. Це завдання реалізується шляхом визначення потреби у необхідних активах, оптимізації співвідношення окремих видів та залучення найбільш ефективних їх різновидів з позицій рівня продуктивності та потенційної прибутковості майбутнього використання;

2) Забезпечення максимальної прибутковості активів, що використовуються при визначеному рівні комерційного ризику. Максимізація прибутковості активів досягається за рахунок їх використання у найбільш ефективних напрямках діяльності підприємства та комерційних операціях підприємства. Вирішуючи це завдання, необхідно пам'ятати, що максимізація рівня прибутковості активів досягається, зазвичай, при значному зростанні рівня комерційних ризиків, оскільки між цими двома показниками існує прямий зв'язок. Тому максимізація прибутковості активів, повинна забезпечуватися в межах допустимого комерційного ризику, конкретний рівень якого встановлюється власниками або менеджерами підприємства;

3) Забезпечення мінімізації комерційного ризику використання активів при визначеному рівні їхньої прибутковості. Якщо рівень прибутковості активів заданий або спланований заздалегідь, важливим завданням є зниження рівня комерційного ризику операцій або видів діяльності, що забезпечують досягнення цієї прибутковості;

4) Забезпечення постійної платоспроможності підприємства з допомогою підтримки достатнього рівня ліквідності активів. Це завдання вирішується насамперед з допомогою ефективного управління залишками фінансових активів та їхніми еквівалентами. Необхідна платоспроможність підприємства забезпечується високим рівнем ліквідності готової продукції, дебіторської заборгованості, короткострокових фінансових вливань та інших видів активів підприємства;

5) Оптимізація оборотів активів. Це завдання вирішується шляхом ефективного управління грошовими та матеріальними потоками активів у процесі окремих циклів їх кругообігу на підприємстві; забезпеченням синхронності формування окремих видів потоків активів пов'язаних із діяльністю підприємства; мінімізацією сукупних витрат на організацію обороту активів [21].

Усі розглянуті завдання управління активами підприємства тісно взаємопов'язані, хоча окремі і мають різноспрямований характер. Тому у процесі управління активами окремі завдання мають бути оптимізовані між собою за критерієм можливого зростання ринкової вартості підприємства.

Процес формування активів підприємства має будуватися з урахуванням наступних принципів:

- облік найближчих перспектив розвитку підприємства;
- забезпечення відповідності між структурою формування активів та структурою виробництва і збуту продукції;
- забезпечення оптимального складу активів із позицій ефективності господарської діяльності.

Процес формування активів підприємства здійснюється за такими етапами:

- 1) Оптимізація співвідношення сукупних розмірів необоротних та оборотних активів підприємства, що використовуються в процесі його діяльності.
- 2) Оптимізація співвідношення між активною та пасивною частиною необоротних активів.
- 3) Оптимізація співвідношення основних видів оборотних активів:
 - суми запасів товарів та матеріалів;
 - суми дебіторської заборгованості;
 - суми фінансових активів.
- 4) Забезпечення умов прискорення обороту активів у процесі використання.
- 5) Вибір найпрогресивніших видів активів з позицій забезпечення зростання ринкової вартості підприємства [22].

Політика управління оборотними активами включає такі основні принципи:

- 1) склад та структура оборотних активів повинні бути оптимальними для підприємства, при цьому має враховуватися не лише поточна ситуація, а й заплановані зміни;
- 2) потреба підприємства в оборотних активах має бути точно визначено, оскільки їх недолік призведе до зупинки виробництва, а надлишок – до зниження показників їх оборотності та ефективності використання.

Виділяють агресивний, помірний та консервативний тип політики управління оборотними активами.

Агресивне управління оборотними активами може застосовуватись підприємством, якщо, наприклад, воно веде маркетингову війну на ринку, оскільки: створення запасу сьогодні дозволяє мати низьку собівартість продукції завтра. Крім того, надання пільгових умов покупцям (наприклад, відстрочення у розрахунках) дозволяє вивести з ринку менш ініціативного та ризикового конкурента.

Помірний тип політики управління оборотними активами націлений на зниження дебіторської заборгованості. Підприємство, яке в управлінні оборотними активами застосовує таку політику, часто працює на «чужих грошах», отримуючи безвідсоткові товарні кредити від постачальників. При всіх позитивних сторонах помірною управління оборотними активами існує високий ризик виникнення ситуації, за якої керівництво захопиться «балансуванням» оборотних активів, що негативно позначиться на фінансовому стані підприємства.

Консервативна політика управління поточними активами передбачає обмеження зростання поточних активів, достатню визначеність ситуації господарювання: відомі обсяги продажу, термін надходжень коштів і платежів, необхідний обсяг запасів і час їх споживання; низьку питому вагу поточних активів у загальній сумі усіх активів, короткий період оборотності оборотних активів. Перевагою такої політики фінансування оборотних коштів є забезпечення високого рівня економічної рентабельності активів, а недоліком – високий ризик виникнення неплатоспроможності при порушенні синхронності термінів надходжень і виплат грошових коштів підприємства [23].

Всю різноманітність методів управління оборотними активами можна об'єднати у такі три групи:

- 1) організаційно-розпорядчі,
- 2) соціально-психологічні,
- 3) економічні.

Як правило, при управлінні оборотними активами частіше застосовується різне поєднання вказаних методів. Організаційні методи управління оборотними активами включають: нормування, проектування, регламентування. До розпорядчих методів управління оборотними активами слід віднести: накази та розпорядження, інструкції, рекомендації, методичні вказівки.

До економічних методів управління оборотними активами слід віднести: планування, забезпечення, проведення аналізу, визначення раціонального рівня цін.

Оскільки активами управляють люди, управління будь-яким видом активів зводиться до управління людьми. Такі методи, як примус, спонукання, переконання, особистий приклад, відносяться до групи соціально- психологічних методів управління оборотними активами [24].

Управління оборотними активами передбачає здійснення:

- 1) аналізу залишків та руху того чи іншого виду оборотних активів;
- 2) визначення оптимального для підприємства рівня залишків запасів за тим чи іншим видом оборотних активів;
- 3) проводити прогнозування та планування;
- 4) проводити порівняння фактичного результату із прогнозом.

У свою чергу, під політикою управління необоротними активами розуміють комплекс заходів, які спрямовані на оптимізацію кількісного та якісного складу необоротних активів.

Головними завданнями управління необоротними активами вважаються:

- 1) забезпечення підприємства раціональною кількістю необоротних активів;
- 2) отримання підприємством високої віддачі від необоротних активів, які перебувають в її розпорядженні.

Управління необоротними активами проводиться на основі принципів:

- 1) регулярності;
- 2) планування.

При управлінні необоротними активами основна увага приділяється основним засобам, оскільки:

- 1) їх частка у загальній масі необоротних активів, як правило, є найбільшою;
- 2) схильні до фізичного і морального зносу.

В процесі управління необоротними активами необхідне здійснення:

- 1) поточних та капітальних ремонтів (для підтримки основних коштів на належному технічному рівні);
- 2) реконструкції або модернізації (для зростання ефективності від експлуатації основних засобів);
- 3) придбання нових основних засобів (для заміни морально застарілих чи зношених активів, ремонт чи реконструкція яких недоцільні);
- 4) вибору найбільш оптимального терміну корисного використання та методу нарахування амортизації;
- 5) планування витрат на утримання необоротних активів;
- 6) обґрунтування технічного забезпечення розширення виробництва.

Приймаючи рішення щодо придбання нових об'єктів необоротних активів (у тому числі основних засобів), необхідно також визначити джерела фінансування таких придбань.

Такими джерелами можуть бути:

- 1) амортизаційний фонд, який, як правило, забезпечує придбання недорогих основних засобів або нематеріальних активів;
- 2) власні кошти підприємства (чистий прибуток), за рахунок якої найчастіше купуються окремі види основних засобів;
- 3) позикові кошти, із залученням яких, як правило, створюються дорогі об'єкти;
- 4) лізинг (фінансова оренда), сутністю якої фактично є придбання підприємством об'єктів основних засобів у розстрочку [25].

Управління активами включає в себе наступні види діяльності:

- управління капіталом підприємства;
- управління витратами та собівартістю;
- управління запасами підприємства;
- управління дебіторською заборгованістю.

Розглянемо кожний із цих видів діяльності.

1) Управління капіталом підприємства. Капітал підприємства характеризує загальну вартість коштів у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах, інвестованих у формування його активів.

Процес формування капіталу підприємства будується з урахуванням наступних принципів:

- облік перспектив розвитку господарської діяльності підприємства;
- забезпечення відповідності між обсягом капіталу, що залучається і обсягом формування активів підприємства;
- забезпечення оптимальної структури капіталу з позицій його ефективного функціонування;
- забезпечення мінімізації витрат на формування капіталу з різних джерел;
- забезпечення високоефективного використання капіталу у процесі господарської діяльності [26].

2) Управління витратами та собівартістю. Ефективне функціонування підприємства, постійне зростання величини його чистого прибутку неможливе без ретельно продуманої політики управління витратами, пов'язаними з виробництвом та реалізацією продукції.

Витрати - це вартість ресурсів, які використовуються надалі для отримання прибутку або досягнення інших цілей організації.

Існує єдина для всіх галузей промисловості класифікація витрат, яка є основою розробки кошторису витрат на виробництво :

- матеріальні витрати;
- витрати на оплату праці;
- відрахування на соціальні потреби;
- інші витрати.

Реалізація політики управління за кожним із зазначених напрямів дозволить підприємцю досягти найкращих результатів у процесі організації та здійснення підприємницької діяльності.

3) Управління запасами підприємства. Управління запасами - це оптимізація запасів вироблених товарів, незавершеного виробництва, сировини та інших об'єктів діяльності підприємствами з метою зменшення витрат на зберігання при забезпеченні рівня обслуговування та безперебійної роботи підприємства. Управління запасами в логістиці — це оптимізація операцій, безпосередньо пов'язаних із переробкою та оформленням вантажів та координацією зі службами закупівлі та продажів, розрахунок оптимальної кількості складів та місця їх розташування.

4) Управління дебіторською заборгованістю. Дебіторська заборгованість – важливий компонент оборотного капіталу. Коли одне підприємство продає товари іншому підприємству чи організації, це не означає, що товари будуть оплачені негайно. Неоплачені рахунки за поставлену продукцію становлять більшу частину дебіторської заборгованості. Під час розробки політики платежів підприємство виходить із порівняння прибутку, який додатково одержується при пом'якшенні умов платежів і як наслідок зростанні обсягів продажів, і втрат у зв'язку з зростанням дебіторської заборгованості.

Збільшення дебіторської заборгованості ініціює додаткові витрати підприємства на:

- збільшення обсягу роботи з дебіторами (зв'язок, відрядження та ін.);
- збільшення періоду обороту дебіторської заборгованості (збільшення періоду інкасації);
- збільшення втрат від безнадійної дебіторської заборгованості.

Управління дебіторською заборгованістю передбачає, передусім, контроль над оборотністю коштів у розрахунках. Прискорення оборотності у поступовій динаміці сприймається як позитивна тенденція. Велике значення мають добір потенційних покупців та визначення умов оплати товарів, що передбачаються у контрактах.

Необхідною умовою для ефективного управління активами підприємства є наявність системи показників. У таблиці 1.3 представлені найважливіші показники, які підходять для аналізу більшості підприємств, оскільки вони дозволяють оцінити результативність фінансової діяльності в динаміці.

Таблиця 1.3 - Основні показники, що відображають поточний стан управління активами на підприємстві

Показник	Метод знаходження
Рентабельність продажів, %	Чистий прибуток / виручка від реалізації * 100%
Оборотність оборотних активів	Виручка від реалізації / оборотні активи
Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи / короткострокові зобов'язання
Відношення короткострокових зобов'язань організації до дебіторської заборгованості	Короткострокові зобов'язання / дебіторська заборгованість
Коефіцієнт відношення дебіторської заборгованості до кредиторської заборгованості	Дебіторська заборгованість / кредиторська заборгованість
Коефіцієнт відношення кредиторської заборгованості організації до позикового капіталу	Кредиторська заборгованість / Позиковий капітал
Відношення позикового капіталу до чистих активів	Позиковий капітал / чисті активи

Джерело: складено автором на основі [28]

Як наслідок, аналіз таких показників, може дозволити оцінити ефективність якості управління активами.

На основі аналізу показників доцільно приймати заходи для покращення стану підприємства.

У таблиці 1.4 представлена система показників, а також відповідні заходи для вирішення проблем у разі незадовільних результатів.

Таблиця 1.4 – Заходи , які необхідно реалізовувати на підставі показників ефективності управління активами

Показник	Негативний результат	Необхідні заходи
Виручка, тис. грн.	Темп зростання виручки < Темпу зростання витрат	Впровадження системи бюджетування; Впровадження системи фінансового контролю; Розробка заходів по зниженню витрат
Прибуток від продажів, тис. грн.	Темп зростання прибутку < Темп приросту виручки	Впровадження системи фінансового планування
Короткострокові зобов'язання, тис. грн..	Темп зростання КЗ< Темп зростання ВК	Впровадження системи фінансового планування і бюджетування
Власний капітал, тис. грн.	Темп зростання ВК> Темп зростання КЗ	Впровадження системи фінансового планування і бюджетування
Вартість основних виробничих фондів і запасів тис. грн.	Темп зростання < 100%	Зміна ОВФ (перерахунок вартості, виявлення зносу, визначення необхідності поновлення та ін.)
Рентабельність продажів, %	Темп зростання<100%	Впровадження системи бюджетування; Впровадження системи фінансового контролю; Розробка заходів по зниженню витрат
Коефіцієнт поточної ліквідності	Кпл<1	Зниження зобов'язань; Впровадження системи фінансового планування і бюджетування

Джерело: складено автором на основі [28]

Таким чином, представлена методика дозволяє оцінювати результативність управління активами бізнесу будь-якої спрямованості внаслідок того, що не використовує галузеві показники. Для того, щоб розуміти, які необхідно робити заходи по зміні ситуації в управлінні активами потрібно представити систему, по якій керівництво компанії зможе розуміти, як реагувати на отримані в результаті розрахунків значення показників управління активами.

Висновки до першого розділу

У широкому значенні під активами розуміють ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічної вигоди у майбутньому.

Усі активи підприємства поділяють на дві частини: необоротні і оборотні активи.

Необоротні активи - різновид майна підприємства, розділ бухгалтерського балансу, у якому відбивається у вартісної оцінці стан цього виду майна на звітну дату. До необоротних відносяться активи підприємства, які приносять підприємству доходи протягом більше одного року, або звичайного операційного циклу, якщо він перевищує один рік.

Оборотні активи – це активи, які служать чи погашаються протягом 12 місяців, або протягом нормального операційного циклу організації (якщо він перевищує 1 рік). Багато оборотних активів використовуються одразу при відпуску їх у виробництво (наприклад, сировина та матеріали).

Активи підприємства класифікуються за такими основними ознаками:

1) За формою функціонування виділяють три основні види активів: матеріальні, нематеріальні та фінансові.

2) За характером участі активів у господарському процесі з позицій особливостей їх обороту вони поділяються на два основні види: оборотні та необоротні.

3) За характером участі активів у різних видах діяльності підприємства вони поділяються на два основні види: операційні та інвестиційні.

4) За характером фінансових джерел формування активів виділяють такі види: валові і чисті.

5) За характером володіння активами підприємством вони поділяються на власні, що орендуються та безоплатно використовувані.

6) За рівнем агрегування активів як об'єкта управління вони поділяються на індивідуальні, окремі групи та сукупний комплекс активів.

7) За рівнем ліквідності активи підприємства поділяються такі види: активи в абсолютно ліквідній формі, високоліквідні, середньо-ліквідні, низько-ліквідні, неліквідні активи.

8) За характером використання сформованих активів у поточній господарській діяльності підприємства вони поділяються на використовувані та невикористовувані.

9) За характером знаходження активів по відношенню до підприємства виділяють внутрішні та зовнішні їх види.

Процес формування активів підприємства має будуватися з урахуванням наступних принципів:

- облік найближчих перспектив розвитку підприємства;
- забезпечення відповідності між структурою формування активів та структурою виробництва і збуту продукції;
- забезпечення оптимального складу активів із позицій ефективності господарської діяльності.

Політика управління оборотними активами включає такі основні принципи:

1) склад та структура оборотних активів повинні бути оптимальними для підприємства, при цьому має враховуватися не лише поточна ситуація, а й заплановані зміни;

2) потреба підприємства в оборотних активах має бути точно визначено, оскільки їх недолік призведе до зупинки виробництва, а надлишок – до зниження показників їх оборотності та ефективності використання.

У свою чергу, під політикою управління необоротними активами розуміють комплекс заходів, які спрямовані на оптимізацію кількісного та якісного складу необоротних активів.

Головними завданнями управління необоротними активами вважаються:

- 1) забезпечення підприємства раціональною кількістю необоротних активів;
- 2) отримання підприємством високої віддачі від необоротних активів, які перебувають в її розпорядженні.

2 АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПрАТ «КОЗЯТИНХЛІБ»

2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства ПрАТ «Козятинхліб»

Історія створення ПрАТ «Козятинхліб» має багату і водночас нелегку історію.

За планами перших п'ятирічок СРСР в місті Козятині, яке розширювало економічно-промисловий потенціал, розпочато і збудовано міський хліб завод, який в 1935 році почав випускати свою першу продукцію. В ті часи всі операції виконувались вручну, а печі були твердопаливними і опалювались дровами.

Під час Великої вітчизняної війни заводу нанесені великі збитки, але після звільнення міста із січня 1944 року завод вже почав випікати хліб для потреб населення району та армії.

В 1956 році було завершено роботи по переведенню котельні на рідке паливо. В цей час реконструйовано хлібопекарські печі, що дало можливість підвищити продуктивність праці. Також відбуваються процеси розвитку допоміжних служб, а завод займає вагомe місце серед переробних підприємств району.

В 1979 році введено в експлуатацію кондитерський і сухарний цехи, продукція яких знайшла свого споживача за межами України.

В серпні 1985 році котельні і пекарські печі переведено на опалення природним газом, що ставило перед керівництвом задачі щодо оптимізації технологічного процесу, кадрового забезпечення робітників для професій

З початком перебудови, розвитку ринкових відносин Козятинський хліб завод набуває статусу державного виробничо-торгівельного підприємства «Козятинхліб», за якими йому надається право займатись реалізацією власної

продукції через власну торгівлю. В 1994 році вперше створюється магазин фірмової торгівлі "Козятинхліб". Протягом шести років підприємство реалізувало через власну торгівлю 62 % виробничої продукції.

В березні 1996 року державне виробничо-торгівельне підприємство "Козятинхліб" шляхом акціонування, реформується у відкрите акціонерне товариство "Козятинхліб" і набуває колективної власності.

З приходом в квітні 2004 року на ПрАТ "Козятинхліб" інвестора в особі ТОВ "Подільський край" розроблено нову стратегію розвитку ПрАТ "Козятинхліб" в найближчий час і на перспективу, яка успішно втілюється в життя [29].

Оновлено частину технологічного і торгового цеху. Створюється потужний транспортний цех, який сьогодні має 28 вантажних автомобілів, розпочато випуск нових видів подового хліба та здоби, розширено виробничу площу торгового цеху.

За 2010-2015 роки технологами ПрАТ "Козятинхліб" розроблено і внесено у виробництво 42 види хліба і батонів, 69 видів здоби і кондитерських виробів, які пройшли державну атестацію і підтверджені сертифікатами [30].

На сьогоднішній день ПрАТ «Козятинхліб» є особою приватного права за законодавством України, що створене та діє відповідно до положень Цивільного кодексу, Господарського кодексу, законів «Про акціонерні товариства», «Про цінні папери», а також інших нормативно–правових актів України [31].

За статутом Товариство засноване відповідно до рішення Регіонального відділення Фонду державного майна України по Вінницькій області шляхом перетворення Державного виробничо-торгового підприємства «Козятинхліб».

Місце знаходження Товариства: Україна, Вінницька область, м. Козятин, вулиця Незалежності 72.

За чинним законодавством Товариство є юридичною особою, має самостійний баланс, круглу печатку, що містить його повне фірмове найменування, розрахунковий, валютний та інші банківські рахунки, а також штампи, бланки зі

своїм найменуванням, власну емблему, зареєстрований в установленому порядку товарний знак та інші засоби візуальної ідентифікації [32].

Товариство несе відповідальність за своїми зобов'язаннями всім належним йому майна. Товариство не відповідає за своїми зобов'язаннями. Учасники Товариства не відповідають за його зобов'язаннями і несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю Товариства, у межах вартості належних їм часток у статутному капіталі Товариства.

Для забезпечення діяльності Товариства створено статутний капітал у розмірі 129 780 гривень.

Метою Товариства є отримання прибутку.

Товариство має право здійснювати будь-які види діяльності, не заборонені чинним законодавством.

ПрАТ «Козятинхліб» здійснює такі види діяльності:

- виробляє і реалізує хлібобулочні і кондитерські вироби широкого асортименту;
- здійснює роздрібну торгівлю товарів народного споживання;
- автотранспортні послуги: доставка хлібобулочних і кондитерських виробів покупцям, доставка на хлібозавод основної і додаткової сировини.

Місія підприємства - забезпечити жителів Вінницької області і жителів м. Козятин смачною, свіжою продукцією, випеченою за традиційними технологіями без хімічних добавок і консервантів, в асортименті, необхідному для повноцінного харчування дітей та дорослих, вчасно і за цінами, доступними незалежно від доходу.

Географія підприємства передбачає: можливість доставки в торгові точки своїм транспортом, торгівлю без посередників, організацію прямої продажу, контролю за розташуванням продукції в торгових точках.

Розглянемо детальніше організаційну структуру та взаємодію між підрозділами підприємства.

Організаційна структура – це сукупність виробничих ланок і впорядкованих потоків ресурсів у виробничій системі, а також органів управління та їх певний взаємозв'язок, які забезпечують досягнення стратегічних цілей підприємства [33].

Структура управління в ПрАТ «Козятинхліб» є лінійно-функціональною. Лінійні ланки займаються питаннями прийняття рішень і віддачі команд, функціональні підрозділи займаються координацією, плануванням, консультуванням. Структура управління ПрАТ «Козятинхліб» представлена на рисунку 2.1.

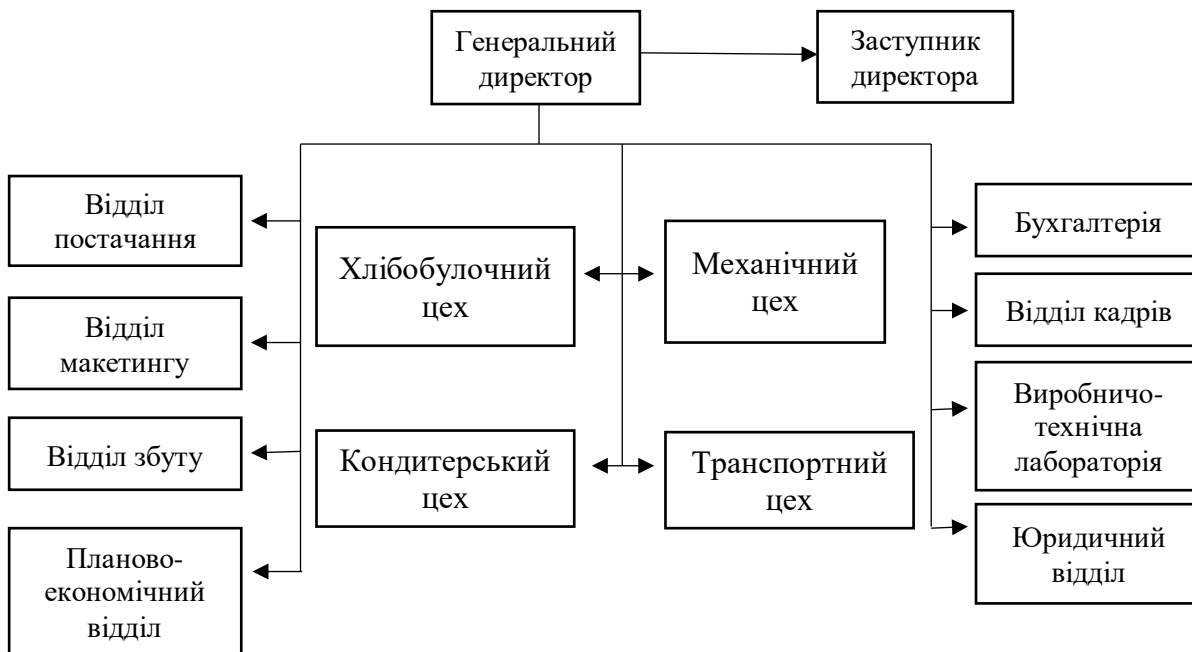


Рисунок 2.1 - Структура управління ПрАТ «Козятинхліб»

Джерело: складено автором

Отже, внутрішнє середовище організації – це складна система елементів і зв'язків між ними, що є об'єктом контролювання та регулювання керівництвом. Вона надає сталий розвиток і безпосередній вплив на функціонування організації [34].

В основу організації ступенів управління покладено виробничо - територіальний принцип. Сходинки управління показують послідовність управління знизу доверху. Кожний ступінь управління очолює лінійний керівник, який здійснює загальне керівництво. Він, будучи єдиначальником на даній ділянці підпорядкований керуючому і отримує завдання і розпорядження тільки від нього.

Відділ постачання забезпечує хлібозавод безперебійним постачанням сировини, матеріалів, палива і т. д. Забезпечує зберігання запасів, контролює і регулює стан їх стан. Головними завданнями відділу постачання є прискорення оборотності матеріальних ресурсів, поліпшення організації складського господарства, організація централізованого забезпечення сировини і матеріалів.

Відділ збуту займається поліпшенням попиту і пошуком ринку збуту на продукцію через рекламу на радіо, телебаченні і в пресі. Начальник відділу збуту бере безпосередню участь в укладанні договорів на поставку продукції, здійснює контроль за реалізацією своєчасних поставок продукції для торгівлі в замовленому асортименті та обсязі із дотриманням діючих умов поставки продукції. Начальник відділу збуту контролює роботу складу готової продукції.

Планово-економічний відділ спільно з бухгалтерією та іншими підрозділами розробляє заходи щодо підвищення ефективності виробництва, економічно обґрунтовуючи їх доцільність. У центрі уваги планово-економічного відділу знаходяться питання по організації праці і управління: впровадження типових проектів, робочих місць, визначення норм виробітку і розцінок, калькуляція продукції, контроль витрачання фонду оплати праці і матеріальне заохочення, правильність застосування форм і систем зарплати.

Облік використання коштів підприємства здійснює бухгалтерія. Цей відділ веде роботу в області фінансових взаємин з постачальниками сировини і матеріалів, споживачами заводської продукції і фінансовими органами.

Безпосередній зв'язок між юридичним відділом і всіма іншими відділами здійснюється через розробку документів правового характеру та правову допомогу. Юрист підприємства бере участь у розгляді питань дебіторської і кредиторської заборгованості, вживає заходи для їх ліквідації.

Заходи з охорони праці та техніки безпеки здійснює інженер по ТБ. Під його керівництвом розробляються проекти планів і заходів щодо поліпшення умов праці на робочих місцях.

Контроль за технічно-правильною і безперебійною експлуатацією устаткування здійснює механічна служба. Вона стежить за своєчасним і якісним ремонтом печей, поточних машин, котлів і т. д., контролює витрату коштів на ремонтні роботи відповідно до кошторисів.

Регулювання ходу виробництва контролює начальник виробництва. Він забезпечує ритмічність випуску продукції відповідно до заявок, які надходять з відділу збуту, згідно з укладеними договорами про постачання, контролює підготовку виробництва до випуску нової продукції, стан і комплектність печей.

Контроль за якістю готової продукції ходом всього технологічного процесу здійснює виробничо-технічна лабораторія. У лабораторії перевіряють відповідність стандартам, технологічними умовами, посвідченнями якості що надходить на підприємство і безпосередньо у виробництво основної сировини (борошна) і допоміжних матеріалів, визначають вологість і хлібопекарські властивості борошна, дають висновок про якість борошна і готової продукції.

За станом трудової дисципліни і додержанням працівниками правил внутрішнього трудового розпорядку стежить відділ кадрів. Відділ також веде роботу по набору робочої сили, обліку та звітності на хлібозаводі. Всі відділи підпорядковуються і узгодять свою роботу на пряму з генеральним директором підприємства.

2.2. Оцінка основних показників фінансово-господарської діяльності підприємства ПрАТ «Козятинхліб»

Фінансово-економічний аналіз зорієнтований на оцінювання фінансового стану, фінансових результатів та ефективності діяльності підприємства. Він дає змогу виявити напрямки й обмеження фінансового розвитку та реструктуризації фінансової політики [35].

Фінансово-економічний стан - одна з найважливіших характеристик діяльності підприємства. Він залежить від результатів виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності підприємства [36].

Аналіз фінансового стану базується на даних фінансової звітності та бухгалтерського обліку, на розрахунку й зіставленні значної кількості показників і коефіцієнтів.

Фінансово-економічний аналіз дає змогу реалізувати такі завдання:

- оцінити результати й ефективність діяльності підприємства, його поточний фінансовий стан, скласти прогноз розвитку фінансово-економічних показників на найближчу перспективу;

- оцінити динаміку фінансових показників за певний період часу і фактори, що викликали відповідні зміни;

- оцінити наявні фінансові обмеження на шляху реалізації організаційних перетворень;

- виявити й оцінити можливі джерела фінансування заходів щодо реструктуризації і можливий ефект від їх реалізації.

Розглянемо обсяг виробництва і реалізації продукції, які є взаємозалежними показниками. Тому що в умовах обмежених виробничих можливостей і необмеженого попиту на перше місце виходить обсяг виробництва продукції (див. табл. 2.1). Проте, залежно від міри на насичення ринку і посилення конкуренції

можна спостерігати зворотній результат, можливий обсяг продажів є основою розробки виробничої програми. Тому для підприємства є важливим здійснювати виробництво товарів в такому обсязі, який воно може реально реалізувати.

Таблиця 2.1 – Показники обсягів виробництва та реалізації основних видів продукції у грошовому еквіваленті ПрАТ «Козятинхліб» за 2018-2020 рр.

Показник	Роки			Абсолютне відхилення		Темпи зростання	
	2018	2019	2020	2019 р. до базового року	2020 р. до базового року	2019 р. до базового року	2020 р. до базового року
Обсяг виробленої продукції, тис. грн.	69 924	68 693	58 319	-1 231	-10 374	0,98	0,85
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	70 878	70 957	58 637	79	-12 320	1,00	0,83
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	48 815	62 296	65 674	13 481	3 378	1,28	1,05
Чистий дохід від реалізації товарів, тис. грн.	60 796	63 621	58 428	2 825	-5 193	1,05	0,92

Джерело: складено автором на основі [29]

В таблиці 2.1 можна спостерігати спад обсягів виробництва та реалізації, а також про значне зростання собівартості продукції та відповідне зменшення чистого доходу від реалізації у 2020 році, що пов'язане з підвищенням цін на сировину та електроенергію.

Розглянемо основні економічні показники для ПрАТ «Козятинхліб» (див. табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Динаміка основних показників ефективності управління на підприємстві ПрАТ «Козятинхліб» за 2018 - 2020 рр.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темпи зростання %, 2019 р. до базового року	Темпи зростання %, 2020 р. до базового року
Чистий дохід від реалізації (робіт, послуг), тис.грн.	60 796	63 621	58 428	1,05	0,92
Собівартість реалізованої продукції, (робіт, послуг), тис. грн.	48 815	62 296	65 674	1,28	1,05
Валовий прибуток, тис.грн.	11 981	1 325	-7 246	0,11	-5,47
Управлінські витрати, тис.грн.	3 467	3 329	2 972	0,96	0,89
Рентабельність продажів, %	19,71	2,08	-12,4	0,11	-5,96
Середньорічна чисельність працівників, осіб.	243	205	190	0,84	0,93
Фонд оплати праці, тис.грн.	16 381	15 894	15 399	0,97	0,97
Витрати на 1 грн. виручки, грн.	0,8	0,98	1,12	1,23	1,14
Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн.	16 203	20 457	19 139	1,26	0,94
Фондовіддача, грн.	3,75	3,11	3,05	0,83	0,98
Вартість оборотних коштів, тис. грн.	18 596	19 139	18 322	1,03	0,96
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	3,27	3,32	3,19	1,02	0,96
Рентабельність продукції, %	24,54	2,13	-11,03	0,09	-5,18
Продуктивність праці	250	310	308	1,24	0,99
Фондорентабельність	3,95	3,24	3,23	0,82	1,00

Джерело: складено автором на основі [29]

Дані таблиці 2.2 дозволяють зробити такі висновки по ефективності управління на підприємстві ПрАТ «Козятинхліб» за 2018 - 2020 роки.

Виручка має тенденцію до падіння. У порівнянні з 2018 до 2019 року обсяг реалізації зріс на 104,6%, а з 2019 року по 2020 рік упав на 91,8%. Такі темпи падіння пов'язані зі зменшенням попиту на продукцію.

Собівартість реалізованої продукції збільшується з кожним роком, якщо в 2018 році собівартість становила 48 815 тис. грн., то в 2020 році вона виросла на 65 674 тис. грн.

З кожним роком знижується валовий прибуток. У 2018 році він становив 11 981 тис. грн., в 2019 році 1325 тис. грн. і в 2020 році він досяг мінусового значення - 7 246. Це насамперед викликано падінням попиту та підвищенням ціни на сировину і електроенергію.

У 2019 році на 1 гривню реалізованої продукції було витрачено 0,98 коп., в порівнянні з наступним 2020 роком цей показник підвищився на 14 коп., в 2020 році рівень витрат зріс, за умови випередження темпів зростання виручки це призвело до збільшення витрат, що припадають на 1 гривню реалізованої продукції і послуг.

За результатами діяльності підприємства 2020 року рентабельність продажів склала -12,40%, тобто з гривні проданої продукції, ПрАТ «Козятинхліб» втрачає 12,40 коп., прибутку. У порівнянні з 2019 р, коли рентабельність продажів становила 2,08%, показник знизився, що стало результатом зменшення рівня прибутку.

Рентабельність продукції досягала піку в 2018 році 24,54%, потім показник став знижуватися до -11,03%, що свідчить про випереджаюче зростання собівартості в порівнянні з прибутком. Така ситуація може бути викликана нерациональним управлінням витратами.

Фондовіддача показує обсяг виручки, що припадає на гривню середньорічної вартості основних виробничих фондів, в даному випадку вона змінювалася з 3,75 в 2018 році до 3,11 і 3,05 в 2019 і 2020 роках відповідно, тобто якщо в 2019 році

гривня середньорічної вартості основних виробничих фондів виробляв 3 грн. 11 коп. прибутку, то в 2020 році - вже 3 грн. 05 коп.

Темпи зростання продуктивності праці становлять в 2018 році 250, а в 2019 і 2020 роках збільшилися на 310 і 308, тобто можна зробити висновок про ефективність використання трудових ресурсів.

Оборотність всіх оборотних активів впала до 3,19 в 2020 році в порівнянні з 2018 і 2019 роками цей показник становив 3,27 і 3,37. Таким чином, спостерігається збільшення тривалості обороту активів протягом 2 років, що негативно позначається на діловій активності підприємства і фінансовому стані в цілому.

Фондорентабельність - це показник, що характеризує скільки гривень прибутку припадає на 1 гривню основних фондів, в даному випадку вона змінювалася з 3,95 у 2018 році до 3,24 і 3,23 в 2019 і 2020 роках, якщо в 2018 році на 1 грн. основних фондів припадає 3,95 грн. прибутку, то в 2019 і 2020 роках цей показник зменшився до 3,23 грн. Таким чином, падіння показника в динаміці характеризує менш ефективне використання основних фондів.

Наступним об'єктом аналізу буде персонал. Тому що персонал є головним ресурсом кожного підприємства, від ефективності його використання здебільшого залежать результати діяльності та конкурентоспроможність. Трудові ресурси призводять до дії матеріально-речові елементи виробництва, створюють продукт, вартість та доданий продукт у формі прибутку [37].

Достатня забезпеченість підприємства потрібними трудовими ресурсами, їх раціональне використання, високий рівень продуктивності праці мають велике значення для збільшення обсягів продукції і підвищення ефективності виробництва [38].

Ступінь задоволення вимог ринку конкурентоспроможної продукції багато в чому визначається кадрами.

Основними завданнями аналізу кадрів є забезпечення відповідності між структурою кадрів і зміною потреб виробництва, а також формування зацікавленості в високому рівні продуктивності праці.

Правильне використання коштів на оплату праці є необхідною умовою зниження собівартості продукції.

Тепер розглянемо показники які характеризують ефективність використання трудових ресурсів в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Показники руху трудових ресурсів ПрАТ «Козятинхліб» за 2018-2020 рр.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темпи зростання %, 2019 р. до базового року	Темпи зростання %, 2020 р. до базового року
Фонд оплати праці, тис. грн	16 381	15 894	15 399	0,97	0,97
Середньорічна чисельність працівників, осіб.	243	205	190	0,84	0,93
Середня річна заробітна плата персоналу, тис. грн	67,41	77,53	81,05	1,15	1,05
Коефіцієнт обороту за наймом	0,09	0,04	0,03	0,44	0,75
Коефіцієнт обороту за вибуттям	0,11	0,22	0,28	2,00	1,27
Коефіцієнт плинності кадрів	0,89	0,78	0,8	0,88	1,03

Джерело: складено автором на основі [29]

Із таблиці 2.3 видно, що на підприємстві у 2019 році підвищився коефіцієнт плинності кадрів, що можна пояснити низьким рівнем річної заробітної плати на підприємстві у порівнянні із іншими підприємствами по області.

Проведемо аналіз кількісного і якісного складу робочих кадрів на підприємстві ПрАТ «Козятинхліб» та дамо оцінку їх відповідності.

Розглянемо структуру та склад працівників підприємства ПрАТ «Козятинхліб» в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Структура та склад працівників підприємства ПрАТ «Козятинхліб» за 2018 - 2020 рр.

Ланки управління	Кількість, осіб			Абсолютне відхилення, осіб	
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2019 р. до базового року	2020 р. до базового року
I структура централізованого апарату управління					
1. Директор та його замісники	2	2	2	0	0
2. Головні спеціалісти (гол. конструктор, гол. механік і т.д.)	10	9	10	-1	1
3. Планово-економічний відділ	2	2	2	0	0
4. Виробничо-технічна лабораторія	3	3	2	0	-1
5. Бухгалтерія	4	4	3	0	-1
6. Відділ кадрів	4	3	2	-1	-1
7. Інженер з техніки безпеки	1	1	1	0	0
8. Відділ збуту	5	4	3	-1	-1
9. Відділ постачання	4	3	3	-1	0
10. Юридичний відділ	3	3	2	0	-1
Всього	38	34	30	-4	-4
II структура складу робітників цеху та дільниць					
1. Пекар	60	54	51	-6	-3
2. Електрослюсар	18	13	12	-5	-1
3. Оператор лінії виробництва	17	14	14	-3	0
4. Слюсар	10	8	8	-2	0
5. Приймальник-здавальник харчової продукції	14	12	12	-2	0
6. Вантажник	10	8	8	-2	0
7. Прибиральник	11	9	8	-2	-1
8. Пакувальник продукції	9	8	8	-1	0
9. Машиніст устаткування	10	8	9	-2	1
10. Водій	22	19	16	-3	-3
11. Різальник продукції	15	12	10	-3	-2
12. Маляр	3	2	1	-1	-1
13. Тесляр	3	2	1	-1	-1
14. Токар	2	1	1	-1	0
15. Комірник	1	1	1	0	0
Всього	205	171	160	-34	-11
Разом (I+II)	243	205	190	-38	-15

Джерело: складено автором на основі [29]

Із таблиці видно динаміку зміни персоналу централізованого апарату управління і складу робітників цеху та дільниць. Загалом за 2018 - 2020 роки

відбувається скорочення кількості персоналу апарату управління та інших робітників.

Розглянемо склад кадрів підприємства по категоріям працюючих за допомогою таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 - Динаміка кадрового забезпечення по категоріям працюючих підприємства ПрАТ «Козятинхліб» за 2018 - 2020 рр.

Категорії персоналу	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темпи зростання	
				2019 р. до базового року, (%)	2020 р. до базового року, (%)
Чисельність персоналу, всього	243	205	190	0,84	0,93
в тому числі: - керівників	12	11	12	0,92	1,09
- спеціалістів	26	23	18	0,88	0,78
- робітників	205	171	160	0,83	0,94
з них: - основних	194	162	152	0,84	0,94
- допоміжних	11	9	8	0,82	0,89

Джерело: складено автором на основі [29]

У 2019 році в порівнянні з попереднім роком чисельність працівників на підприємстві знизилася на 38 осіб, в тому числі по робочим на 37 осіб, службовцям - на 1 людину. У 2020 році так само відбулось скорочення: чисельність робітників зменшилася на 15 осіб.

Відобразимо в таблиці 2.6 якісну характеристику персоналу підприємства ПрАТ «Козятинхліб» за 2018 - 2020 роки.

Таблиця 2.6 - Якісні характеристики персоналу підприємства ПрАТ «Козятинхліб» за 2018-2020 рр.

Група робітників	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темпи зростання, % 2019 р. до базового року	Темпи зростання, % 2020 р. до базового року

Продовження таблиці 2.6

Всього робітників	243	205	190	0,84	0,93
По віку:					
до 20 років	7	9	8	1,29	0,89
20-30	55	45	43	0,82	0,96
30-40	72	59	56	0,82	0,95
40-50	51	41	39	0,80	0,95
50-60	46	38	35	0,83	0,92
Старше 60	12	13	9	1,08	0,69
Освіта					
Вища	19	21	22	1,11	1,05
Середня спеціальна	95	87	87	0,92	1,00
Середня загальна	101	81	67	0,80	0,83
Неповна середня	27	17	14	0,63	0,82
Трудовий стаж					
До 1 року	6	6	7	1,00	1,17
Від 1 до 5	17	13	12	0,76	0,92
Від 5 до 10	23	21	22	0,91	1,05
Від 10 до 15	32	26	24	0,81	0,92
Від 15 до 20	38	32	29	0,84	0,91
Від 20 до 25	43	36	33	0,84	0,92
Від 25 до 30	32	28	27	0,88	0,96
Більше 30	52	44	37	0,85	0,84

Джерело: складено автором на основі [29]

Дані з таблиці 2.6 показують, що на підприємстві відбувається омолодження складу персоналу. Збільшилась частка робітників у віці від 20 до 30 років і від 30 до 40 років.

Видно, що збільшилася кількість працівників з вищою освітою, а також зменшилася кількість працівників із середньою і неповною середньою освітою.

Також видно, що розподіл співробітників за стажем показує процес оновлення колективу. Підприємство створює умови для навчання, підвищення кваліфікації, тому певну частину молодих працівників становлять студенти вузів.

2.3 Аналіз складу та ефективності використання активів на підприємстві ПрАТ «Козятинхліб»

Далі проведемо аналіз майна підприємства та джерел його формування й розглянемо структуру оборотних та необоротних активів.

Для початку розглянемо склад і структуру необоротних активів в таблицях 2.7-2.8.

Необоротні активи - це сукупність майнових цінностей, які багаторазово беруть участь у процесі господарської діяльності підприємства. Як правило, до них належать засоби тривалістю використання більше одного року.

До необоротних господарських засобів підприємства належать: основні засоби, капітальні інвестиції, інші необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції, довгострокова дебіторська заборгованість, інші необоротні активи [39].

Таблиця 2.7 – Склад необоротних активів ПрАТ «Козятинхліб» за 2018-2020 рр.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темпи зростання %, 2019 р. до базового року	Темпи зростання %, 2020 р. до базового року
Нематеріальні активи, тис. грн	108	21	1	0,19	0,05

Продовження таблиці 2.7

Незавершені капітальні інвестиції тис. грн	198	198	120	1,00	0,61
Основні засоби, тис. грн	20 112	19 063	17 062	0,95	0,90
Інвестиційна нерухомість, тис. грн	869	869	1 286	1,00	1,48
Інші фінансові інвестиції, тис. грн	0	0	1 687	-	-
Разом, тис. грн	21 287	20 151	20 156	0,95	1,00

Джерело: складено автором на основі [29]

Таблиця 2.8 – Структура необоротних активів ПрАТ «Козятинхліб» за 2018-2020 рр.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темпи зростання %, 2019 р. до базового року	Темпи зростання %, 2020 р. до базового року
Нематеріальні активи, %	0,51	0,1	0,005	0,20	0,05
Незавершені капітальні інвестиції, %	0,93	0,98	0,6	1,05	0,61
Основні засоби, %	94,48	94,6	84,65	1,00	0,89
Інвестиційна нерухомість, %	4,08	4,31	6,38	1,06	1,48
Інші фінансові інвестиції, тис. грн	0	0	8,37	-	-
Разом, %	100	100	100	-	-

Джерело: складено автором на основі [29]

Таким чином, із таблиць 2.7-2.8 видно, що на підприємстві відсутні, довгострокові фінансові інвестиції, довгострокова дебіторська заборгованість та відстрочені податкові активи.

Найбільшу питому вагу серед необоротних активів на підприємстві складають – основні засоби не менше 84%, що є типовим для більшості виробничих підприємств, які в свою чергу демонструють динаміку до зростання.

У процесі виробництва основні засоби зношуються фізично і старіють морально. Фізичний знос це поступова втрата основними фондами своєї первісної споживної вартості, яка обумовлена не тільки їх функціонуванням, а й їх бездіяльністю. Унаслідок фізичного зносу основних фондів погіршуються їх техніко-економічні та соціальні характеристики - знижується продуктивність, збільшуються експлуатаційні витрати, змінюється режим роботи тощо [40].

Розрахуємо стан основних засобів за допомогою коефіцієнтів зносу, придатності, оновлення та вибуття основних засобів зображених в таблиці 2.9

Таблиця 2.9 – Коефіцієнти стану основних засобів ПрАТ «Козятинхліб» за 2018-2020 рр.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темпи зростання %, 2019 р. до базового року	Темпи зростання %, 2020 р. до базового року
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,50	0,45	0,40	0,90	0,89
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,50	0,55	0,60	1,10	1,09
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,16	0,04	0,03	0,24	0,68
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,0261	0,0002	0,0011	0,01	4,91

Джерело: складено автором на основі [29]

Як ми бачимо із таблиці 2.9, коефіцієнт зносу основних засобів показує, на який відсоток профінансовані за рахунок зносу заміна і відновлення основних засобів. За 2018-2020 роки цей показник підвищився з 50% до 60%, що характеризує погіршення стану матеріально-технічної бази підприємства.

Коефіцієнт придатності основних засобів є доповненням до показника коефіцієнту зносу. Відповідно на 2018 рік коефіцієнт становив 50%, а в 2020 році зменшився до 40%. Його динаміка також вказує на погіршення стану основних засобів підприємства.

Коефіцієнт оновлення основних засобів перевищує коефіцієнт вибуття, що свідчить про те, що підприємство забезпечує модернізацію своїх основних виробничих засобів. Такий підхід дасть змогу для підприємства скоротити виробничі витрати, збільшить продуктивність праці, забезпечить конкурентоспроможність продукції.

Отже, аналіз необоротних активів підприємства показав, що підприємство забезпечене необоротними активами і виконує заходи щодо оновлення своїх основних виробничих засобів.

Далі ми проведемо аналіз оборотних активів підприємства та розглянемо їх склад і структуру за допомогою таблиць 2.10-2.11.

Оборотні активи - це грошові кошти і їх еквіваленти, що не обмежені у використанні а також інші активи підприємства, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу чи протягом 12 місяців із дати складання балансу [41].

Таблиця 2.10 – Оборотні активи ПрАТ «Козятинхліб» за 2018-2020 рр.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темпи зростання %, 2019 р. до базового року	Темпи зростання %, 2020 р. до базового року
Запаси, тис. грн.	13 654	11 819	12 290	0,87	1,04
Дебіторська заборгованість за продукцію, тис. грн.	1 410	1 374	1 294	0,97	0,94
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
- з бюджетом, тис. грн.	3	3	3	1,00	1,00
- у тому числі з податку на прибуток, тис. грн.	3	3	3	1,00	1,00
Інша поточна дебіторська заборгованість, тис. грн.	3 608	4 931	3 378	1,37	0,69
Гроші та їх еквіваленти, тис. грн.	610	837	460	1,37	0,55
Інші оборотні активи, тис. грн.	21	8	247	0,38	30,88
Разом	19 309	18 975	17 675	0,98	0,93

Джерело: складено автором на основі [29]

Таблиця 2.11 – Структура оборотних активів ПрАТ «Козятинхліб» за 2018-2020 рр.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темпи зростання %, 2019 р. до базового року	Темпи зростання %, 2020 р. до базового року
Запаси, %	71,96	62,29	69,53	0,87	1,12
Дебіторська заборгованість за продукцію, %	7,30	7,24	7,32	0,99	1,01
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
- з бюджетом, %	0,02	0,02	0,02	1,02	1,07
- у тому числі з податку на прибуток, %	0,02	0,02	0,02	1,02	1,07
Інша поточна дебіторська заборгованість, %	18,69	25,99	19,11	1,39	0,74
Гроші та їх еквіваленти, %	3,16	4,41	2,60	1,40	0,59
Інші оборотні активи, %	0,11	0,04	1,40	0,39	33,15
Разом	100	100	100	-	-

Джерело: складено автором на основі [29]

Із таблиць 2.10-2.11 видно, що найбільшою за розміром і за часткою в структурі оборотних активів є стаття запасів, вона коливається у межах від 62% до 71%. Таку ситуацію можна пояснити тим, що підприємство виробляє хлібобулочні вироби, в результаті воно повинно тримати в своїй запасі значні розміри сировини та допоміжних матеріалів. Зазвичай, запас борошна повинен бути достатнім для 7 днів роботи підприємства, а допоміжних матеріалів повинно вистачати на 3 дні [42].

Проте, навіть така причина не зможе пояснити зберігання сировинних запасів на 13-12 млн. грн. Ситуація з таким великим запасом сировини пояснюється нестабільною ціною борошна із року в рік. Через це, багато хлібних підприємств закупають великі запаси наперед, щоб у майбутні роки не втратити кошти від купівлі дорогої сировини.

Далі ми проведемо аналіз платоспроможності, зображений в таблиці 2.12, для визначення здатності підприємства до погашення своєї заборгованості.

Таблиця 2.12 – Аналіз платоспроможності ПрАТ «Козятинхліб» за 2018-2020

рр.

Показник	Нормативне значення	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темпи зростання %, 2019 р. до базового року	Темпи зростання %, 2020 р. до базового року
Коефіцієнт автономії	0,4-0,6	0,06	0,16	0,18	2,72	1,11
Коефіцієнт фінансової стабільності	≥ 1	0,06	0,20	0,23	3,06	1,14
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,7-0,9	0,26	0,26	0,20	0,98	0,76
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\geq 0,1$	-4,29	-1,55	-1,84	0,36	1,19
Коефіцієнт фінансового левериджу	$< 0,25$	3,35	0,58	0,07	0,17	0,13

Джерело: складено автором на основі [29]

Проаналізуємо показники із таблиці 2.12.

Коефіцієнт фінансової автономії означає рівень незалежності підприємства від зовнішніх позик. Чим вище є значення цього показника, тим більш стійкий і незалежний фінансовий стан організації. Він дорівнює співвідношенню власного капіталу компанії до всіх фінансових ресурсів [43].

Значення показника говорить про те, яку частину своїх активів компанія здатна профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів. За проаналізовані роки показник збільшується до 0,18, але не відповідає нормативному значенню в межах 0,4 - 0,6. Більш низьке нормативне значення може говорити про високий рівень фінансових ризиків.

Показник фінансової стабільності – це індикатор фінансової стійкості, який говорить про здатність компанії відповідати за своїми зобов'язаннями в середньо- і

довгостроковій перспективі. Визначається як відношення власного капіталу та залученого [44].

Значення показника вказує на те, скільки гривень власного капіталу припадає на кожен гривню зобов'язань компанії. Низьке значення показника, не більше 0,23 у 2020 році, говорить про високий рівень фінансових ризиків.

Коефіцієнт фінансової стійкості - індикатор, який говорить про здатність компанії залишатися платоспроможною в довгостроковій перспективі. Значення коефіцієнта вказує, яку частку активів компанія здатна фінансувати за рахунок постійного капіталу і капіталу, залученого на довгостроковій основі. Низьке значення говорить про те, що існує певний ризик втрати платоспроможності [45].

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує співвідношення між власними оборотними ресурсами і власним капіталом компанії.

Таким чином, значення показника говорить про те, яка частина власного капіталу може бути використана для фінансування оборотних активів, а яка частина спрямована на фінансування необоротних активів. Від'ємне значення показника свідчить, що власний капітал і кошти, залучені на довгостроковій основі, спрямовані на фінансування необоротних засобів, тому для фінансування оборотних активів необхідно звертатися до позичкових джерел фінансування. Це веде до зниження фінансової стійкості.

Коефіцієнт фінансового левериджу показує, скільки довгострокових позикових коштів використано для фінансування активів підприємства поряд із власними коштами. Показник фінансового левериджу характеризує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань.

Далі ми проведемо аналіз показників ліквідності підприємства зображених в таблиці 2.13.

Ліквідність підприємства відображає його здатність розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями наявними оборотними ресурсами шляхом швидкого конвертування їх у грошові кошти, а платоспроможність виявляє

здатність підприємства розраховуватися за власними поточними зобов'язаннями лише наявними на підприємстві грошовими коштами та їх еквівалентами. Тобто поняття ліквідності є ширшим, ніж поняття платоспроможності підприємства.

Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні статей активу, що згруповані за ознакою ліквідності та розташовані у порядку її спадання, зі статтями пасиву, що згруповані за ознакою строковості та розміщені в порядку збільшення термінів погашення зобов'язань. Для визначення ліквідності балансу групи активів і пасивів зіставляють між собою [46].

Таблиця 2.13 – Аналіз показників ліквідності ПрАТ «Козятинхліб» за 2018-2020 рр.

Показник	Нормативне значення	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темпи зростання %, 2019 р. до базового року	Темпи зростання %, 2020 р. до базового року
Коефіцієнт поточної ліквідності	>1	0,65	0,66	0,58	1,01	0,89
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,5-1	0,19	0,25	0,18	1,31	0,72
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,1-0,2	0,02	0,03	0,02	1,42	0,53
Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	<1	15,08	14,90	15,97	0,99	1,07

Джерело: складено автором на основі [29]

Розглянемо показники із таблиці 2.13.

Показник поточної ліквідності - показує співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань. Показник поточної ліквідності - це індикатор здатності компанії відповідати за поточними зобов'язаннями за допомогою оборотних

активів. Показник нижче нормативного свідчить про проблемний стан платоспроможності, адже оборотних активів недостатньо для того, щоб відповісти за поточними зобов'язаннями. Це веде до зниження довіри до компанії з боку кредиторів, постачальників, інвесторів і партнерів. Крім цього, проблеми з платоспроможністю ведуть до збільшення вартості позикових коштів і, як результат, до прямих фінансових втрат [47].

Коефіцієнт швидкої ліквідності - індикатор короткострокової ліквідності компанії, який вимірює здатність компанії вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів. Значення показника вказує на те, що в компанії не достатньо ліквідних оборотних коштів для своєчасного розрахунку за зобов'язаннями.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності - співвідношення найбільш ліквідної частини активів і поточних (короткострокових) зобов'язань. Показник демонструє частку поточних зобов'язань компанії, яка може бути погашена негайно. Низьке значення показника вказує на те, що компанія не зможе вчасно погасити борги у випадку, якщо термін платежів настане незабаром.

Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості характеризує якість політики комерційного кредитування компанії. Показник враховує вплив кредиторської та дебіторської заборгованості на ліквідність і платоспроможність. Збалансованість грошових потоків у процесі розрахунків з постачальниками і покупцями позитивно впливає на фінансовий стан компанії. Зазвичай оптимальним значенням показника є значення, яке приблизно дорівнює одиниці. Більш високий показник говорить про те, що підприємство залучає більше коштів від кредиторів, ніж надає дебіторам.

Отже, підприємство за розглянутий період було неліквідним за всіма основними показниками, а також спостерігається подальше зменшення показників.

Далі, ми розглянемо рівень фінансової стійкості підприємства за допомогою показників із таблиці 2.14.

Однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства є його фінансова стійкість (стабільність). Фінансова стійкість — це надійно гарантована платоспроможність, рівновага між власними та залученими засобами, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів, довіра кредиторів і інвесторів та рівень залежності від них, наявність такої величини прибутку, який би забезпечив самофінансування [48].

Таблиця 2.14 – Аналіз показників фінансової стійкості ПрАТ «Козятинхліб» за 2018-2020 рр.

Показник	Нормативне значення	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темпи зростання %, 2019 р. до базового року	Темпи зростання %, 2020 р. до базового року
Коефіцієнт заборгованості	0,4-0,6	0,94	0,84	0,81	0,89	0,97
Коефіцієнт фінансової залежності	≤ 2	16,47	6,06	5,46	0,37	0,90
Коефіцієнт співвідношення зобов'язань і власного капіталу	0,5	15,47	5,06	4,44	0,33	0,88
Коефіцієнт довгострокової заборгованості	0,5-0,6	0,77	0,37	0,07	0,47	0,19
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	0,6-0,5	0,23	0,63	0,93	2,76	1,47
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	$\geq 0,1$	-0,97	-0,72	-0,75	0,74	1,04

Джерело: складено автором на основі [29]

Проаналізуємо показники із таблиці 2.14.

Коефіцієнт заборгованості — одним із показників структури капіталу підприємства, відображає боргове навантаження на капітал підприємства. Показник знаходиться відношенням зобов'язань до активів підприємства [49].

Показник фінансової залежності є індикатором фінансової стійкості, який також вказує на здатність компанії проводити прогнозовану діяльність в довгостроковій перспективі. Занадто висока залежність говорить про те, що рівень фінансових ризиків значний.

Коефіцієнт довгострокової заборгованості характеризує загальну капіталізацію підприємства. Показує відсоток довгострокових зобов'язань у капіталізованих джерелах. Підвищення цього показника свідчить, з одного боку, про посилення залежності від зовнішніх кредиторів, а з іншого — про ступінь фінансової надійності підприємства і довіри до нього банків і населення.

Виходячи з отриманих даних можна сказати, що всі показники фінансової стійкості підприємства не відповідають нормативним значенням, що у майбутньому може призвести до банкрутства через перевищення запозичених коштів над власними.

2.4. Основні проблеми управління активами підприємства

Визначимо основні проблеми управління активами ПрАТ «Козятинхліб».

1) Дане дослідження свідчить про негативну тенденцію погіршення стану основних засобів у ПрАТ «Козятинхліб» у частині їх високого ступеня зношеності – 50-60%. ПрАТ «Козятинхліб» змушене використовувати фізично зношені та морально застарілі основні засоби. Тим самим, підприємство збільшує витрати на підтримку їхньої працездатності. В результаті відбувається зростання частки у

структурі витрат на підтримку дієздатності основних засобів, і як наслідок зростання витрат виробництва та зменшення прибутку – основного джерела фінансових ресурсів.

2) Відсутність на ПрАТ «Козятинхліб» потужної технічної бази, у вигляді нових основних засобів, що відповідають сучасному розвитку науково-технічного прогресу, які допомогли б підприємству підвищити та налагодити випуск сучасної, конкурентоспроможної продукції, що відповідає світовим стандартам, що дало б можливість з часом діяти та розвиватися зі швидкістю, завжди більшою, ніж вимагає ринок і конкуренція на ньому.

3) За аналізований період відбулося збільшення витрат на 34,53%, переважно це пояснюється зростанням витрат виробництва через збільшення цін на електроенергію та сировину. Дана ситуація негативно позначилася на собівартості реалізованих товарів та послуг, збільшивши її ціну.

4) Важливою проблемою є переважання однієї із статей поточних активів. На підприємстві спостерігається переважання статті запаси у загальній структурі поточних активів – 62-71%, що, з одного боку, є наслідком галузевої приналежності (виробничі, торгові, сільськогосподарські підприємства), а з іншого сторони – наслідком неефективного управління. В останньому випадку менеджери використовують малоефективні інструменти формування та розподіл ресурсів у рамках виробничого процесу, що у зрештою призводить до зниження оборотності оборотних активів.

5) Після проведеного аналізу фінансово-економічної діяльності можна сказати, що на підприємстві існують такі проблеми:

- з ліквідністю та платоспроможністю через нестачу швидко-ліквідних активів;
- з фінансовою стійкістю через нестачу власних коштів;
- з діловою активністю через несвоєчасний розрахунок з кредиторами;
- і як наслідок – з рентабельністю через збитковість підприємства.

Отже, в результаті можемо стверджувати що фінансовий стан ПрАТ «Козятинхліб» є нестійким та незадовільним.

Висновки до другого розділу

У цьому розділі було розглянуто історія створення, господарсько-правові засади функціонування, організаційну структуру та загальну характеристику підприємства ПрАТ «Козятинхліб». Було досліджено його фінансовий стан, проаналізовано склад та структуру використання основних та оборотних засобів, ліквідність, платоспроможність, фінансову стійкість, ділову активність та рентабельність його діяльності. Були виявлені основні проблеми управління активами на підприємстві.

За чинним законодавством Товариство є юридичною особою, має самостійний баланс, круглу печатку, що містить його повне фірмове найменування, розрахунковий, валютний та інші банківські рахунки, а також штампи, бланки зі своїм найменуванням, власну емблему, зареєстрований в установленому порядку товарний знак та інші засоби візуальної ідентифікації.

Метою Товариства є отримання прибутку.

ПрАТ «Козятинхліб» здійснює такі види діяльності:

- виробляє і реалізує хлібобулочні і кондитерські вироби широкого асортименту;
- здійснює роздрібну торгівлю товарів народного споживання;
- автотранспортні послуги: доставка хлібобулочних і кондитерських виробів покупцям, доставка на хлібозавод основної і додаткової сировини.

Структура управління в ПрАТ «Козятинхліб» є лінійно-функціональною. Лінійні ланки займаються питаннями прийняття рішень і віддачі команд,

функціональні підрозділи займаються координацією, плануванням, консультуванням.

Аналіз основних та оборотних засобів підприємства ПрАТ «Козятинхліб» показав, що на підприємстві протягом досліджуваного періоду збільшилось значення коефіцієнта зносу з 50% у 2018 році до 60% у 2020 році. Це характеризує погіршення стану матеріально-технічної бази підприємства.

Аналіз оборотних активів виявив, що основна їх частина зосереджена у запасах, а тому на підприємстві не вистачає грошових коштів для підтримки своєї ліквідності. Показники платоспроможності, ділової активності виявили нестачу власного капіталу для нормального функціонування підприємства та суттєві проблеми з дотриманням платіжної дисципліни. Всі показники фінансової стійкості не відповідають своїм нормативним значенням, що є сигналом про загрозу банкрутства на підприємстві.

3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ НА ПрАТ «КОЗЯТИНХЛІБ»

3.1. Розгляд та обґрунтування шляхів підвищення ефективності управління активами

Використовуючи результати розрахунків із другого розділу можна дійти висновку, що суть проблеми підвищення ефективності управління активами на ПрАТ «Козятинхліб» полягає у оптимізації та зростанні ефективності використання наявних ресурсів та економічних результатів для кожної одиниці витрат.

Вирішення питання підвищення ефективності управління активами передбачає системний підхід, який включає в себе питання ефективної організації, використання та формування матеріальних і нематеріальних ресурсів підприємства.

Виходячи із основних проблем, які виявлені на підприємстві, для ПрАТ «Козятинхліб» необхідно забезпечити вирішення таких завдань:

1) Оптиміальне використання ресурсів, тобто мінімізація втрат робочого часу, сировини та браку в процесі випуску продукції. По-перше, ефективна діяльність досягається за допомогою найвищої результативності праці працівників на виробництві. По-друге, для отримання максимального прибутку від грошових інвестицій у виробництво необхідне ефективне використання сировини.

2) Забезпечити виконання заходів щодо підвищення ефективності виробництва і випуску продукції до максимально можливих обсягів при певній кількості капіталу в заданий період часу. Це завдання може включати впровадження керівництвом нових методів вивчення втрат робочого часу: хронометраж, фотографія робочого часу, фотохронометраж. Після виявлення

причини втрати часу, скоротити простої обладнання та підвищити продуктивність праці працівників.

3) Підвищення ефективності збутової діяльності, що є важливим аспектом як для підприємств оптової і роздрібною торгівлі, так і для виробників. Ефективна маршрутизація і планування доставки є головними аспектами ефективної збутової діяльності. Деякі підприємства вдаються до нестандартних способів усунення втрат і джерел неефективності. Наприклад, підприємства, що працюють в рамках одного дистриб'юторського каналу, часто об'єднуються для створення спільного ланцюга поставок до спільних підприємств оптової і роздрібною торгівлі, зменшуючи втрати від пересування в неповністю завантажених транспортних засобів.

4) Необхідно вжити заходи для поліпшення фінансового стану підприємства. Перш за все потрібно забезпечити контроль і управління дебіторською і кредиторською заборгованістю та вести нагляд за їх якістю і співвідношенням.

5) Проведення регулярного моніторингу всіх процесів на виробництві. Динамічна система підприємства вимагає проведення постійного моніторингу процесів, що протікають. Жодна ретельно спланована і впроваджена бізнес-модель не буде ефективно працювати без щоденного контролю кожного ключового процесу.

6) Забезпечення гнучкості виробництва. Ефективне виробництво має виробляти стільки продукції, скільки потребують рикові умови.

7) Забезпечення зростання виручки – це один з важливих показників і джерел подальшого фінансування підприємства. Аналізуючи показники минулих років можна стверджувати, що доходи підприємства мають тенденцію до зниження. Тому одним із найважливіших завдань для ПрАТ «Козятинхліб» є необхідність перегляду систему управління доходами та знайти нові напрямки і методи їх підвищення.

Підприємству варто збільшувати виручку саме від операційної діяльності, шляхом збільшення обсягів виробництва та реалізації, це можливо за рахунок розробки нових видів продукції, оновлення бренду, розробка нової упаковки, застосування методів просування через соціальні мережі та підвищення якості продукції.

8) В результаті розрахунку показників фінансової стійкості на підприємстві ПрАТ «Козятинхліб» було виявлено ряд проблем, що насамперед пов'язані із відсутністю в достатній кількості власних коштів. Щоб розв'язати дану проблему необхідно забезпечити прискорення оборотності оборотних коштів, що у майбутньому дозволить збільшити річний дохід від реалізації продукції не змінюючи наявний обсяг грошових коштів на підприємстві.

Шляхів щодо підвищення ефективності управління активами на ПрАТ «Козятинхліб» як вище зазначено доволі багато, але, якщо розібратися, то можна зробити висновок, що найбільше значення має тільки один шлях. Для ефективного функціонування діяльності підприємства необхідно забезпечити впровадження нових технологій та провести модернізацію виробництва.

Модернізація сучасного виробництва може здійснюватися екстенсивним і інтенсивним шляхом [50].

Екстенсивна модернізація характеризується кількісним збільшенням обсягів виробництва за рахунок збільшення обсягів залучення всіх факторів виробництва. При цьому зберігається колишня технологія і якість виробництва продукції. Інтенсивний розвиток промисловості характеризується зростанням обсягів виробництва за рахунок більш повного та ефективнішого використання факторів виробництва. Цей тип розвитку пов'язаний з удосконаленням техніки, технології та організації виробництва. Процеси екстенсивного та інтенсивного розвитку завжди відбуваються у взаємному сполученні [51].

Використання екстенсивних та інтенсивних способів для модернізації виробництва здійснюють за наступними напрямками.

1) Через удосконалення засобів виробництва, випуск більш якісної і необхідної на ринку продукції. Також до вдосконалення технології на підприємстві можна також віднести поліпшення технологічної дисципліни виробництва, відстеження витрат ріжучих інструментів, списання сировини і матеріалів за затвердженими нормами витрат.

2) Забезпечення автоматизації виробництва. Після впровадження автоматизації підприємство починає працювати більш ефективно, підвищується продуктивність, вивільняється частина працюючих.

3) Механізація обладнання. В цьому випадку поліпшується ресурс роботи обладнання і скорочується час його простоїв, знижуються витрати на ремонт. Такий результат досягається через покупку і впровадження більш продуктивних і якісних засобів праці [52].

Щоб краще організувати процес модернізації на ПрАТ «Козятинхліб»: необхідно визначити наступні етапи:

1. Прийняття рішення про необхідність модернізації на підприємстві. - великий обсяг аварійних засобів виробництва;

2. У разі виконання умов із першого етапу, проводиться пошук нового обладнання і вибір постачальників. На цьому етапі важливим є провести детальне вивчення обладнання та його постачальників, оскільки від характеристик і якості устаткування залежить подальша ефективність виробничого процесу, а надійність постачальників впливає на швидкість і вартість модернізації.

3. Розробка та складання бізнес-плану. За допомогою розробленого бізнес-плану можна розрахувати всі необхідні витрати на модернізацію, час окупності проекту і майбутню вигоду від вживаних заходів.

4. Проведення процесу залучення фінансових коштів. Для модернізації виробництва можливо буде залучення кредитних ресурсів, тому що не всі підприємства можуть дозволити собі подібний захід виключно за свій рахунок.

5. Укладення договорів з виробниками та постачальниками. Договори з виробниками можна укласти, не чекаючи відкриття позики. Досить отримати підтвердження схвалення запиту від кредитора.

6. Доставка, розпаковка та монтаж нового обладнання. Може відбутися, що терміни та умови поставки обладнання будуть відрізнятися від заявлених, так як найчастіше його постачають різні виробники. Цей фактор необхідно взяти до уваги.

Цей етап буде відбуватися без припинення виробничої діяльності за рахунок вільних площ підприємства. Після встановлення нової техніки, технічні фахівці проводять остаточний збір нового обладнання. Після застаріле обладнання необхідно розібрати.

7. Проведення процедур щодо налагодження та перевірки нового обладнання, випробування встановлених компонентів, налагодження системи управління. Цей етап необхідний для виявлення неполадок і остаточного монтажу нового обладнання. Після випробувань обладнання починає працювати в штатному режимі. Як правило, остаточне введення в експлуатацію займає до трьох місяців.

Виконання всіх перерахованих вище етапів забезпечить якісне проведення процесу модернізації виробництва, що у майбутньому призведе до здійснення ефективної виробничої діяльності.

3.2 Процес проведення модернізації основних засобів на ПрАТ «Козятинхліб»

Модернізація - це перехід до нових технологій, оновлення машин, обладнання, устаткування, пов'язаний з впровадженням у виробництво науково-технічних досягнень, з метою оптимізації процесів виробництва на підприємстві та

випуску продукції з інноваційною складовою, що дає змогу успішно протистояти конкурентам на внутрішньому та захоплювати зовнішні ринки.

Актуальність та необхідність модернізації підприємств України обумовлена низкою факторів: значна структурно-технологічна відсталість, високий ступінь зносу основних засобів та значний рівень енергомісткості ВВП; низький рівень життя та купівельної спроможності населення; незадовільний стан інноваційної системи та ринкової інфраструктури; залежність від зовнішніх джерел ресурсів; диспропорції між реальним і фінансовим секторами економіки, а також у середині кожного з них; [53].

Детальний розгляд етапів модернізації виробництва необхідний для уникнення зайвих витрат та планування виробничої і комерційної діяльності на перспективу.

Проведемо процес розгляду етапів модернізації для ПрАТ «Козятинхліб»:

1. Розгляд умов необхідних для початку модернізації виробництва.

Серед умов необхідних для початку модернізації, можна виділити такі фактори:

- великий обсяг застарілих засобів виробництва;
- недостатня ефективність засобів виробництва, що використовуються;
- необхідність збільшити ефективність виробництва;
- необхідність розширення виробництва в майбутньому.

Результатом процесу модернізації основних засобів можуть бути такі наслідки:

- зменшення витрат на виробництво продукції;
- покращення якості продукції;
- зменшення часу на виробництва продукції;
- зменшення витрат на обслуговування та ремонт нового обладнання.

Після аналізу таблиці 2.9 та розгляду показників стану основних засобів бачимо, що на ПрАТ «Козятинхліб» коефіцієнт зносу основних засобів в 2020 році

дорівнює 60%, що вище нормативного показника 50%. Тому для визначення необхідності модернізації розглянемо склад основного обладнання підприємства та строк його експлуатації (див. табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Склад засобів виробництва на ПрАТ «Козятинхліб»

Засоби виробництва	Нормативний строк використання, років	Наявний строк використання, років	Перевищення строку, років
Борошно-просіювач	6	4	-
Дріжджемішалка	8	5	-
Водонапірні баки	9	7	-
Холодильник	10	6	-
Дозатор	8	7	-
Тістомісильна машина	6	4	-
Ємність для бродіння	6	4	-
Тістоділитель-округлювач	10	7	-
Шафа розстійна	12	8	-
Конвеєрна піч	10	19	9
Холодильна камера з кондиціонером	8	7	-
Автоматична горизонтальна пакувальна машина	8	6	-

Джерело: складено автором на основі [29]

Із таблиці 3.1 видно що, строк використання конвеєрної печі перевищує нормативний показник на 9 років – це майже вдвічі ніж дозволено.

Далі, для прийняття рішення про модернізацію необхідно розрахувати ступінь зносу обладнання. Під зносом в економіці розуміють знецінення довгострокових матеріальних виробничих активів, таких як будинки, обладнання, транспорт, що супроводжується втратою їх техніко-економічних характеристик та ефективності в цілому.

Для оцінки фізичного зносу конвеєрної печі необхідно розрахувати показник зносу об'єкта основних засобів або обладнання за формулою 3.1

$$\% \text{зносу} = \frac{\text{Амортизація}}{\text{Первісна вартість}} \times 100 \quad (3.1)$$

Підприємство купило конвеєрну піч за 340 тис. грн. Нормативний строк використання обладнання 10 років. Амортизація нараховувалась лінійним способом кожен місяць використання, а з моменту покупки піч використовувалась протягом 19 років.

Маючи вихідні дані ми можемо розрахувати відсоток зносу обладнання.

Розрахунок амортизаційних нарахувань = $19/10 \times 340 = 646$ тис. грн.

Розрахунок проценту зносу: $646 / 340 \times 100 \% = 190\%$.

Із розрахунків бачимо, що проценту зносу конвеєрної печі складає 190% - це є негативним показником.

Також, можна сказати, що після тривалого часу експлуатації печі присутній і моральний знос обладнання, оскільки вже існують більш технологічні і ефективніші печі.

Отже, конвеєрна піч є ключовим обладнанням, від якого залежить майбутня діяльність підприємства та його ефективність. Тому керівництву ПрАТ «Козятинхліб» необхідно забезпечити модернізацію цього обладнання.

2. Другий етап проведення модернізації на підприємстві включає пошук найбільш якісного обладнання за співвідношенням ціни та якості.

Після проведення дослідження конвеєрних печей, що доступні на ринку, було виявлено три найбільш підходящих для виробництва:

- 1) Zanolli Synthesis 08/50;
- 2) ПКМ-Х-900;
- 3) Frosty НЕР-18.

Для вибору найкращого варіанту розглянемо якісні та цінові характеристики кожної печі (див. табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Якісна та цінові характеристики обраних печей

Назва печі	Час на виготовлення партії продукції, год.	Кількість партій за годину, шт.	Ціна обладнання, тис. грн.
Г4-ХПС-25 (стара піч)	0,7	1,4	-

Продовження таблиці 3.2

Zanoli Synthesis 08/50	0,4	2,5	1080
ПКМ-Х-900	0,6	1,7	866
Frosty НЕР-18	0,5	2	945

Джерело: складено автором

Отже, за потужністю, ефективністю виробництва та за відношенням ціни і якості, найбільш економічно вигідним варіантом для модернізації підприємства ПрАТ «Козятинхліб» буде придбання конвеєрної печі Zanoli Synthesis 08/50.

3. Етап розрахунку необхідних витрат, часу окупності і отримання вигоди від вживаних заходів на підприємстві.

Проведення цього етапу є обов'язковою умовою для підприємства, оскільки тільки при правильному розрахунку всіх показників можна зрозуміти чи є економічно вигідним впровадження саме цього обладнання та дізнатись коли окупиться даний проект. Також цей етап допоможе в перспективі визначити отримання вигоди з впровадження нового обладнання.

4. Етап залучення фінансових коштів. На цьому етапі необхідно вирішити питання щодо того, з яких коштів буде оплачена модернізація обладнання: з власних фондів чи з кредитних.

Можливість прийняття даного рішення також залежать від розміру капітальних вкладень та фінансових можливостей підприємства.

Тому нам необхідно проаналізувати фінансові можливості ПрАТ «Козятинхліб», щоб з'ясувати чи достатньо нам необхідних ресурсів.

Із звіту про фінансові результати видно, що сукупний дохід підприємства за 2019 рік склав 3990 тис. грн., а за 2020 рік 603 тис. грн. Таких запасів достатньо для проведення модернізації.

Після оцінки фінансових можливостей ПрАТ «Козятинхліб», можна зробити висновок, що у підприємства вистачає власних ресурсів для покупки нової печі.

5. Здійснення заходів щодо покупки, доставки і монтажу нового обладнання. Після розрахунку всіх описаних вище показників та виконання етапів можна почати модернізацію обладнання.

6. Після доставки і монтажу обладнання, починається останній етап. Налагодження та перевірка обладнання, випробування встановлених компонентів, налагодження системи управління.

Отже, проведення процесу модернізації основних засобів - це складний організаційно-технічний захід, який проводиться на промисловому підприємстві під впливом різних факторів зовнішнього середовища та потребує постійного контролю і наявності вільних фінансових ресурсів.

3.3. Розрахунок витрат та економічної вигоди від проведення модернізації основних засобів на ПрАТ «Козятинхліб»

Ми вияснили, що процес модернізації виробництва включає в себе багато різних організаційних заходів, серед яких більшу частину займає ретельний аналіз інформації про виробників нового обладнання та його постачальників.

Для проведення оцінки загальних витрат на модернізацію і підрахунку отриманої вигоди, потрібно визначити виробничу потужність нового обладнання після проведення модернізації.

Виробнича потужність - розрахунковий, максимально можливий річний або добовий випуск продукції в номенклатурі і асортименті, що передбачається на плановий період при повному використанні виробничого обладнання і площ з урахуванням застосування передової технології, організації виробництва і праці.

Виробничу потужність можна визначити для всього підприємства в цілому, а також для окремого цеху або виробничих ділянок, де задіяно провідне обладнання.

Визначення виробничої потужності є необхідною умовою для виробничого планування тому що, обґрунтованість програми виробництва повинна підтверджуватися розрахунками цього показника.

Розрахуємо виробничу потужність для нашого підприємства за допомогою формули 3.2.

$$ВП = \frac{T_{пл}}{t} \quad (3.2)$$

де $T_{пл}$ – плановий фонд часу роботи конвеєра;

t – такт сходу готових виробів з конвеєра.

Для знаходження планового фонду робочого часу конвеєра нам потрібно визначити кількість робочих днів в році, кількість робочих змін в один день, а також тривалість робочої зміни із врахуванням втрат робочого часу

Отже маємо такі вихідні дані для нашого підприємства:

- робочих днів – 245;
- кількість змін в день – 1;
- тривалість зміни – 8 годин;
- втрати робочого часу на ремонт обладнання і простої – 7%

Плановий фонд часу роботи конвеєра складе:

$$(245 \times 8) - 7\% = 1823 \text{ години.}$$

Тепер ми можемо визначити виробничу потужність нового обладнання, для цього необхідно розрахувати його показник і порівняти зі старим обладнанням (див. табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Порівняльна характеристика виробничої потужності нового та старого обладнання

Показник	Г4-ХПС-25 (стара піч)	Zanolli Synthesis 08/50
Кількість обладнання, шт.	1	1
Плановий фонд часу роботи конвеєра, год.	1823	1823
Такт сходу готових виробів з конвеєра	0,7	0,4
Виробнича потужність обладнання, шт.	2604	4557

Джерело: складено автором

Із таблиці 3.3 видно, що виробнича потужність підприємства після встановлення нової печі зростає до 4557 шт. Тому далі ми розрахуємо капітальні витрати на нове обладнання.

Для розрахунку капітальних витрат використаємо формулу 3.3:

$$K_i = K_{\text{облад}} + K_{\text{пакув}} + K_{\text{трансп}} + K_{\text{складськ}} + K_{\text{монтаж}} = K_{\text{облад}} + 0,0014 \times K_{\text{облад}} + 0,0011 \times K_{\text{облад}} + 0,0008 \times K_{\text{облад}} + 0,00115 \times K_{\text{облад}} \quad (3.3)$$

де $K_{\text{облад}}$ – загальна вартість нового обладнання;

$K_{\text{пакув}}$ – витрати упаковку. Розмір 0,14% від загальної вартості обладнання;

$K_{\text{трансп}}$ – транспортні витрати. Розмір 0,11% від загальної вартості обладнання;

$K_{\text{складськ}}$ – складські витрати. Розмір 0,08% від загальної вартості обладнання;

$K_{\text{монтаж}}$ – витрати на монтаж. Розмір 0,115% від загальної вартості обладнання.

Виходить, що капітальні витрати на установку нового обладнання складають:

$$K_i = 1\,080\,000 + 1\,512 + 1\,188 + 846 + 1242 = 1\,084\,788 \text{ грн.}$$

Після розрахунку виробничої потужності та капітальних витрат можна скласти загальний результат модернізації виробництва (див. табл. 3.4).

Таблиця 3.4 - Результати модернізації виробництва

Показник	Г4-ХПС-25 (стара піч)	Zanolli Synthesis 08/50
Загальна вартість обладнання, тис. грн	340	1084,788
Строк експлуатації, років	10	10
Амортизація, тис. грн.	34	108,478
Виробнича потужність, шт.	2604	4557
Додаткові витрати на обслуговування, грн.	5246	4788
Обсяг продукції в натуральному вираженні, т.	2490	4358
Обсяг продукції, що випускається у вартісному вираженні, тис грн.	42,5	62,6

Джерело: складено автором

З таблиці 3.4 видно, що після встановлення нового обладнання зростають показники виробничої потужності і обсяги виробництва продукції. У майбутньому це призведе до підвищення показників прибутку та рентабельності виробництва.

Можна сказати, що установка нової печі має вагомий вплив на собівартість продукції підприємства, через зменшення рівня браку та витрат на електроенергію. Також зменшились витрати на заробітну плату через зменшення кількості обслуговуючого персоналу, враховуючи, що тепер менше витрат йде на ремонт обладнання (див. табл. 3.5-3.6). Згідно з прогнозами зростає якість продукції на 19%, що у свою чергу підвищує попит на неї.

Таблиця 3.5 – Порівняльна характеристика потреб в електроенергії для ПрАТ «Козятинхліб»

Назва обладнання	Потужність, кВт/год.	Кількість, шт.	Коефіцієнт попиту	Загальна потужність, кВт/год.	Час роботи обладнання за день, год.	Кількість днів роботи обладнання в рік	Загальні витрати електроенергії, кВт/рік
Г4-ХПС-25 (стара піч)	33	1	0,9	29,7	8	245	58212

Закінчення таблиці 3.5

Zanoli Synthesis 08/50	28	1	0,9	25,2	8	245	49392
------------------------------	----	---	-----	------	---	-----	-------

Джерело: складено автором

Таблиця 3.6 – Показники витрат на ремонт та використання нового обладнання

Стаття витрат	Витрати, тис. грн.	
	Г4-ХПС-25 (стара піч)	Zanoli Synthesis 08/50
Амортизація виробничого обладнання	34	108,478
Витрати на проведення усіх видів ремонту	124,5	10
Втрати на обслуговування	2,4	1,9
Всього	160,9	120,378

Джерело: складено автором

Із таблиць 3.5-3.6 виходить що, результатом введення у використання нового обладнання буде зменшення витрат на енергію на 17,8 %, а на утримання та експлуатацію на 33,7 %.

Далі оцінимо зміну показників економічної діяльності від заходів проведення модернізації основних засобів на ПрАТ «Козятинхліб» (див. табл. 3.7).

Таблиця 3.7 – Прогнозована зміна економічних показників виробництва ПрАТ «Козятинхліб» після заходів проведення модернізації основних засобів

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Темпи зростання		Разом
				2021/2020	2022/2021	
Чистий дохід від реалізації (робіт, послуг), тис.грн.	63719	68342	71817	7,26	5,08	12,34
Собівартість продукції, тис. грн.	62674	61346	58678	-2,12	-4,35	-6,47
Рентабельність продажів, %	1,64	10,24	18,30	8,60	8,06	16,66
Рентабельності продукції %	1,67	11,40	22,39	9,74	10,99	20,72

Закінчення таблиці 3.7

Рентабельність активів %	2,57	9,01	19,71	6,44	10,70	17,14
Рентабельність власного капіталу %	42,39	45,67	48,30	3,28	2,63	5,91

Джерело: складено автором

Із даних таблиці бачимо, внаслідок впровадження нового обладнання та зменшилась собівартість продукції підприємства на 6,4%. Також позитивні зміни торкнулися доходу від реалізації, він зріс на 12,3%. Спостерігається підвищення показників рентабельності.

3.4 Розрахунок економічної ефективності заходів проведення модернізації основних засобів на ПрАТ «Козятинхліб»

Економічна ефективність – це результат, який можна отримати, порівнюючи показники прибутковості виробництва по відношенню до загальних витрат та використаних ресурсів. Якщо перший показник вищий у порівнянні з другою складовою, то ціль досягнуто, а всі потреби задоволені. Якщо ситуація навпаки, то економічного ефекту немає і підприємство зазнає збитків.

У разі покупки нового обладнання основним оціночним показником є економічна ефективність. Під час проведення таких заходів на підприємстві використовують статистичні і динамічні методи оцінки.

Для визначення успішності інвестиційного проекту економічні фахівці використовують особливі методи оцінки. Серед них можна назвати розрахунок чистої поточної вартості проекту (NPV).

Для розрахунку всіх необхідних показників будемо використовувати формули із таблиці 3.8

Таблиця 3.8 – Формули для оцінки економічної ефективності заходів проведення модернізації основних засобів

Показник	Формула	Визначення
Чистий прибуток	$ЧП = БП - Н$	БП-балансовий прибуток; Н-податок
Грошовий потік	$CF = ЧП - К$	CF - грошовий потік; ЧП - чистий прибуток; К - капітальні вкладення
Коефіцієнт дисконтування	$d = 1 / (1 + i)^n$	d - коефіцієнт дисконтування; i - ставка дисконтування; n – період
Дисконтовані грошові потоки	$PV = CF \times d$	PV - поточна грошовий потік, CF - грошовий потік; d - коефіцієнт дисконтування

Джерело: складено автором

Для розрахунку чистої поточної вартості проекту використовують ставку дисконтування.

Ставка дисконтування являє коефіцієнт, що застосовується для визначення поточної вартості виходячи з грошових потоків, які прогнозуються на майбутнє, за умови їх зміни протягом періодів прогнозування.

У нашому випадку ставка дисконтування буде дорівнювати 12%.

За нашою умовою, вкладення в модернізацію основних засобів склали 1 084 788 грн.

Очікуваний грошовий потік за наступні три роки такий:

- 1-й рік – 1045 тис. грн;
- 2-й рік – 1153 тис. грн;
- 3-й рік – 1261 тис. грн.

Тепер можна розрахувати чисту поточну вартість проекту за формулою 3.4.

$$NPV = \sum \frac{S_t}{(1+i)^t} - I_0 \quad (3.4)$$

де I_0 – сума початкових вкладень;

S_t – чистий грошовий потік у період t , тобто сума всіх доходів мінус сума всіх витрат за цей період;

i – коефіцієнт дисконтування необхідного виду вкладення.

Результати отриманих розрахунків вносимо в таблицю 3.9.

Таблиця 3.9 – Розрахунок вартості грошових потоків

Рік	Грошовий потік	Ставка 12%	Коефіцієнт дисконтування	Сума
0	-1084,788			-1084,788
1	1045	$1/(1,12)^1$	0,8928	932,97
2	1153	$1/(1,12)^2$	0,7971	919,05
3	1261	$1/(1,12)^3$	0,7117	897,45
Разом	2374,21			1664,682

Джерело: складено автором

В результаті, наведена вартість грошових потоків для проекту дорівнює 1664,682 тис. грн.

Далі розрахуємо індекс прибутковості, який показує величину приросту капіталу на одиницю інвестицій і визначається за формулою 3.5.

$$PI = \frac{NPV}{I_0} \quad (3.5)$$

де NPV – вартість грошових потоків;

I_0 – сума початкових вкладень.

$$PI = \frac{1664,682}{1084,788} = 1,53$$

Далі розрахуємо період окупності проекту для визначення числа років, необхідних для повного відшкодування інвестиційних витрат. Зробимо це за допомогою формули 3.6:

$$PP = 1 \text{ рік} + \frac{IC}{ГП_2} \quad (3.6)$$

де IC – залишок початкових інвестицій;

ГП₂ – грошовий потік за другий рік.

$$PP = 1 \text{ рік} + \frac{39,788}{1153} = 1,03 \text{ року}$$

Отримавши результати порівняєм їх із нормативними показниками в таблиці 3.10.

Таблиця 3.10 – Порівняння показників економічної ефективності із нормативними значеннями

Показник	Значення	Нормативне значення
Вартість грошових потоків (NPV)	1664,682	>0
Індекс прибутковості (PI)	1,53	>1
Період окупності (PP)	1,03	<2

Джерело: складено автором

Висновок: проведення модернізації основних засобів можна прийняти, оскільки NPV проекту більше за нуль, а індекс прибутковості і період окупності відповідають своїм нормативним значенням. Отже здійснення цих заходів призведе до збільшення вартості інвестора.

Висновки до третього розділу

У даному розділі було розглянуто можливі напрями підвищення управління активами на ПрАТ «Козятинхліб», серед яких обґрунтовано лише один захід, який на нашу думку буде мати найбільший економічний ефект.

Суть пропозиції полягає у проведенні на підприємстві модернізації основних засобів, що у свою чергу призведе до зменшення витрат на електроенергію за, і як наслідок зменшенні виробничої собівартості всієї продукції підприємства. Результатом цього заходу повинно бути збільшення темпів виробництва, підвищення доходу та рентабельності підприємства.

Для кращої проведення запропонованого заходу на ПрАТ «Козятинхліб» було сформовано поетапний процес модернізації.

В результаті, було вирішено, що найкращим варіантом буде купівля нової конвеєрної печі Zanolli Synthesis 08/50 за 1084 тис. грн.

У результаті були розраховані показники після модернізації виробництва, що дозволить підприємству у майбутньому забезпечити:

- зменшення витрат на електроенергію на 17,8 %;
- зменшення витрат на утримання та експлуатацію обладнання на 33,7 %;
- зменшення собівартості продукції підприємства на 6,4%;
- згідно з прогнозами зростає якість продукції на 19%, що у свою чергу підвищує попит на неї;
- зростання доходу від реалізації на 12,3%;
- рентабельність діяльності зростає на 20%.

Також були розраховані показники економічної ефективності запропонованого заходу:

- Вартість грошових потоків (NVP) дорівнює 1664,682 тис. грн.;
- Індекс прибутковості (PI) дорівнює 1,53;
- Період окупності (PP) дорівнює 1,03.

Що є позитивними показниками для обраного проекту.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У першому розділі було визначено, що у широкому значенні під активами розуміють ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічної вигоди у майбутньому.

Усі активи підприємства поділяють на дві частини: необоротні і оборотні активи.

Необоротні активи - різновид майна підприємства, розділ бухгалтерського балансу, у якому відбивається у вартісної оцінці стан цього виду майна на звітну дату. До необоротних відносяться активи підприємства, які приносять підприємству доходи протягом більше одного року, або звичайного операційного циклу, якщо він перевищує один рік.

Оборотні активи – це активи, які служать чи погашаються протягом 12 місяців, або протягом нормального операційного циклу організації (якщо він перевищує 1 рік). Багато оборотних активів використовуються одразу при відпуску їх у виробництво (наприклад, сировина та матеріали).

Активи підприємства класифікуються за такими основними ознаками:

1) За формою функціонування виділяють три основні види активів: матеріальні, нематеріальні та фінансові.

2) За характером участі активів у господарському процесі з позицій особливостей їх обороту вони поділяються на два основні види: оборотні та необоротні.

3) За характером участі активів у різних видах діяльності підприємства вони поділяються на два основні види: операційні та інвестиційні.

4) За характером фінансових джерел формування активів виділяють такі види: валові і чисті, та багато інших ознак.

Процес формування активів підприємства має будуватися з урахуванням наступних принципів:

- облік найближчих перспектив розвитку підприємства;
- забезпечення відповідності між структурою формування активів та структурою виробництва і збуту продукції;
- забезпечення оптимального складу активів із позицій ефективності господарської діяльності.

Політика управління оборотними активами включає такі основні принципи:

1) склад та структура оборотних активів повинні бути оптимальними для підприємства, при цьому має враховуватися не лише поточна ситуація, а й заплановані зміни;

2) потреба підприємства в оборотних активах має бути точно визначено, оскільки їх недолік призведе до зупинки виробництва, а надлишок – до зниження показників їх оборотності та ефективності використання.

У свою чергу, під політикою управління необоротними активами розуміють комплекс заходів, які спрямовані на оптимізацію кількісного та якісного складу необоротних активів.

Головними завданнями управління необоротними активами вважаються:

- 1) забезпечення підприємства раціональною кількістю необоротних активів;
- 2) отримання підприємством високої віддачі від необоротних активів, які перебувають в її розпорядженні.

У другому розділі було розглянуто історія створення, господарсько-правові засади функціонування, організаційну структуру та загальну характеристику підприємства ПрАТ «Козятинхліб». Було досліджено його фінансовий стан, проаналізовано склад та структуру використання основних та оборотних засобів, ліквідність, платоспроможність, фінансову стійкість, ділову активність та рентабельність його діяльності. Були виявлені основні проблеми управління активами на підприємстві.

За чинним законодавством Товариство є юридичною особою, має самостійний баланс, круглу печатку, що містить його повне фірмове найменування, розрахунковий, валютний та інші банківські рахунки, а також штампи, бланки зі своїм найменуванням, власну емблему, зареєстрований в установленому порядку товарний знак та інші засоби візуальної ідентифікації.

Структура управління в ПрАТ «Козятинхліб» є лінійно-функціональною. Лінійні ланки займаються питаннями прийняття рішень і віддачі команд, функціональні підрозділи займаються координацією, плануванням, консультуванням.

Аналіз основних та оборотних засобів підприємства ПрАТ «Козятинхліб» показав, що на підприємстві протягом досліджуваного періоду збільшилось значення коефіцієнта зносу з 50% у 2018 році до 60% у 2020 році. Це характеризує погіршення стану матеріально-технічної бази підприємства.

Аналіз оборотних активів виявив, що основна їх частина зосереджена у запасах, а тому на підприємстві не вистачає грошових коштів для підтримки своєї ліквідності. Показники платоспроможності, ділової активності виявили нестачу власного капіталу для нормального функціонування підприємства та суттєві проблеми з дотриманням платіжної дисципліни. Всі показники фінансової стійкості не відповідають своїм нормативним значенням, що є сигналом про загрозу банкрутства на підприємстві.

У третьому розділі було розглянуто можливі напрями підвищення управління активами на ПрАТ «Козятинхліб», серед яких обґрунтовано лише один захід, який на нашу думку буде мати найбільший економічний ефект.

Суть пропозиції полягає у проведенні на підприємстві модернізації основних засобів, що у свою чергу призведе до зменшення витрат на електроенергію за, і як наслідок зменшенні виробничої собівартості всієї продукції підприємства. Результатом цього заходу повинно бути збільшення темпів виробництва, підвищення доходу та рентабельності підприємства.

Для кращої проведення запропонованого заходу на ПрАТ «Козятинхліб» було сформовано поетапний процес модернізації.

В результаті, було вирішено, що найкращим варіантом буде купівля нової конвеєрної печі Zanolli Synthesis 08/50 за 1084 тис. грн.

У результаті були розраховані показники після модернізації виробництва, що дозволить підприємству у майбутньому забезпечити:

- зменшення витрат на електроенергію на 17,8 %;
- зменшення витрат на утримання та експлуатацію обладнання на 33,7 %;
- зменшення собівартості продукції підприємства на 6,4%;
- згідно з прогнозами зростає якість продукції на 19%, що у свою чергу підвищує попит на неї;
- зростання доходу від реалізації на 12,3%;
- рентабельність діяльності зростає на 20%.

Також були розраховані показники економічної ефективності запропонованого заходу:

- Вартість грошових потоків (NVP) дорівнює 1664,682 тис. грн.;
- Індекс прибутковості (PI) дорівнює 1,53;
- Період окупності (PP) дорівнює 1,03.

Що є позитивними показниками для обраного проекту.

Модернізація обладнання буде проходити без припинення виробничої діяльності за рахунок наявності у підприємства вільних площ.

Результатом проведеної роботи є визначення доцільності прийняття запропонованих заходів, оскільки у перспективі на підприємстві повинно відбутися збільшення темпів виробництва, зменшення виробничої собівартості, покращення якості продукції, підвищення доходу та рентабельності підприємства.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 № 996-XIV.
2. Боді Зві, Мертон Роберт. Фінанси.: Пер. с англ. - М.: Видавничий будинок «Вільямс», 2008 - 592 с.
3. Бондар Н.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. / Н.М.Бондар // - К.: Видавництво А.С.К., 2010. - 400 с.
4. Бланк І.А. Управління активами / І.А. Бланк // - К.: Ника-Центр, Эльга, 2011. - 702 с.
5. Бланк І.А. Основи фінансового менеджменту. Т.1. / І.А. Бланк // - К.: Ника-центр, 1999. - 592с.
6. Бондаренко О.С. Вплив організаційно-правової форми господарювання підприємства на його інноваційну політику / О.С.Бондаренко // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. - 2010. - № 5, Т.2. - С.93-96.
7. Болюх М.А. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатюк та ін.; // За заг. ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – Вид. 27-е, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2003. –412 с.
8. Звягінцев А.М. Корпоративні структури і логістика / А.М. Звягінцев // Логістика. - 2010. - № 2. - С.29-31.
9. Велш Глен А., Шорт Деніел Г. Основи фінансового обліку. Пер. з англ. / О. Мінін, О. Ткач. // - К.: Основи, 1999. - 943 с.
10. Лотюк М.В. Управління активами підприємства / М.В. Лотюк // Економічні студії. – 2017.- №1- с.62-66
11. Школьник І. О. Фінансовий аналіз. навчальний посібник. / За заг. ред. Школьник І. О. [І. О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека та ін.] // – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 368 с.

12. Хорунжак Н.М. Понятійна сутність необоротних активів і проблеми її ідентифікації / Н.М. Хорунжак, В.В. Рогожкіна // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. - №19 – с. 554-560.
13. Хохлов М.П. Поняття оборотних активів підприємства / М.П. Хохлов, О.Д. Щербань, М.А. Кирилова // Економіка та управління підприємствами – 2019. - №31 – с. 409-414.
14. Полторак А.С. класифікація оборотних активів підприємств АПК: сучасні науково-методологічні підходи / А.С. Полторак // Інвестиції: практика та досвід – 2013. - №15 – с. 68-71.
15. Степасюк, Л. М. Економіка і фінанси підприємства: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л. М. Степасюк, Н. М. Суліма, О. В. Величко ; За ред.: В. К. Збарського, В. І. Мацибори ; // Національний університет біоресурсів і природокористування України. - К. : ЦП "Компринт", 2013. - 300 с.
16. Тігова Т.М. Аналіз фінансової звітності. : навч. посібник. / Т.М. Тігова, Селіверстова Л.С., Процюк Т.Б. // - К.: Центр навчальної літератури, 2012 - 268с.
17. Мних Є. В. Економічний аналіз. Навчальний посібник. / Є. В. Мних, І. Д. Ференц, // – Львів: Армія України, 2000. – 144 с.
18. Мулик Т. О. Нові підходи щодо класифікації оборотних активів / Т. О. Мулик // Економічний аналіз – 2010. - №6 – с. 125-127.
19. Петрова В. Ф. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий аналіз» / В. Ф. Петрова // Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 138 с.
20. Пріб К. А. Діагностика в системі управління: навчальний посібник / К. А. Пріб, Н. І. Патики // Ін-т підгот. кадрів держ. служби зайнятості України. – Київ : ЦУЛ, 2016. – 431
21. Говорушко Т. А. Фінансовий менеджмент : підручник / Т. А. Говорушко, О. А. Гнатенко, А. В. Сілакова та ін. за заг. ред. Т. А. Говорушко // - Львів "Магнолія 2006", 2014. - 344 с.

22. Базецька Г. І. Фінансовий менеджмент: конспект лекцій / Г. І. Базецька // Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Х.: ХНАМГ, 2011. - 254 с.. 2011
23. Донін Є. О., Політика управління оборотними активами сучасного підприємства / Є. О. Донін // Фінанси облік банки – 2017. - №1 – с. 231-240.
24. Астахова Н. І. Менеджмент: підручник / за заг. ред. Н. І. Астахова, Г. І. Москвитіна // - М.: Видавництво. Юрайт, 2014. - 422 с.
25. Крамаренко Г.О., Фінансовий менеджмент: підручник / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна // - Київ: Центр учбової літератури, 2009. - 520 с.
26. Лубкей Н. П. Теоретичні засади управління капіталом підприємства / Н. П. Лубкей // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку – 2019. - №1 – с. 38-45.
27. Петруня Н.В., Концептуальні підходи до визначення сутності активів підприємств / Н.В. Петруня // Економічні інновації: Зб. наук. пр. — Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2010. — № 41. — С. 186-194.
28. Дзюбенко О. М. Аналітичні показники оцінки фінансового потенціалу лісогосподарського підприємства / О. М. Дзюбенко // Електронний журнал «Ефективна економіка», 2016. — № 11.
29. Сайт ПрАТ «Козятинхліб». [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://kozyatynhlib.com.ua/>. (Дата звернення: 01.10.2021).
30. Відомості про ПрАТ «Козятинхліб». [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://kazatin.com/lyudi/pro-hlib-10676799.html>. (дата звернення: 01.10.2021).
31. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. - №№ 40-44.- ст.356.
32. Закон України «Про акціонерні товариства» // Відомості Верховної Ради України. –2008. – No 1630-IX

33. Небава М. І., Менеджмент організацій і адміністрування частина. Навчальний посібник / М. І. Небава, О. Г. Ратушняк. / – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 105 с.
34. Терещенко Т. В., Теорія організації : навч. посіб. / Т. В. Терещенко / – Хмельницький : Хмельн. ун-т управління та права, 2015.– 335 с.
35. Тоцький В. І. Організаційний розвиток підприємства: Навч. посіб. / В. І. Тоцький, Лавренко В. В. // К.: КНЕУ,- 2005, - 247 с.
36. Ковальчук І.В. Економіка підприємства: Навч. посіб. / І.В. Ковальчук // — К.:Знання, - 2008. – 679 с.
37. Сумець, О. М. Стратегічний менеджмент : підручник / О. М. Сумець / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременч. льот. коледж. – Харків : ХНУВС, 2021. – 208 с.
38. Кравченко М. А., Аналіз ефективності використання трудових ресурсів на підприємстві / М. А. Кравченко // Ефективна економіка, - № 5, - 2010.
39. Гудзь Н. В. Бухгалтерський облік Навч. посіб. / Н. В. Гудзь, П. Н. Денчук, Р. В. Романів. - К. : «Центр учбової літератури», 2016. -424 с.
40. Небава, М. І. Економіка та організація виробничої діяльності підприємства. Навчальний посібник / Небава М. І., Адлер О. О., Лесько О. Й. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 117 с.
41. Наказ "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства" / Міністерство економіки України // від 19.01.2006 N 14
42. Пугаченко О. Б. Особливості хлібопекарного виробництва та їх вплив на склад і облік запасів / О. Б. Пугаченко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. - 2009. - Вип. 15. - С. 310-319.

43. Коваль О. А. Управління фінансовою стійкістю підприємства. / О. А. Коваль, Літус П. Р. Літус // Ефективна економіка. - 2020. - № 12. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8402> (дата звернення: 01.10.2021).
44. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент. Навчальний посібник / Г. Г. Кірейцев // Житомир: ЖІТІ, - 2001. – 440 с.
45. Загірняк М. В. Економіка підприємства: магістерський курс : підручник. Ч. 1 / М. В. Загірняк [та ін.] ; ред. М. В. Загірняк, П. Г. Перерва, О. І. Маслак. – Кременчук : ТОВ "Кременчуцька міська друкарня", 2015. – 736 с.
46. Польова Т. В., Аналіз ліквідності балансу підприємства на прикладі прат «бондарівське». / Т. В. Польова, Ю. В. Кравцова // Ефективна економіка. 2018. № 10. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6584> (дата звернення: 01.10.2021).
47. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт поточної ліквідності (Коефіцієнт покриття) / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.finalon.com/slovnik-ekonomichnikh-pokaznikiv/256-pokaznik-potochnoji-likvidnosti-pokaznik-pokrittya> (Дата звернення: 01.10.2021).
48. Грабовецький Б. Є., Економічний аналіз : навчальний посібник / Б. Є. Грабовецький // –. Вінниця : ВНТУ, 2013. – 85 с.
49. Арбузов С. Г., Коефіцієнт боргового навантаження // Банківська енциклопедія / С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова. — Київ : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. — 504 с.
50. Круш П.В. Економіка підприємства: Навчальний посібник./ П. В.Круш, В. І. Подвігіна, Б. М. Сердюк та ін. // К.: Ельга.Н: КНТ, 2011. . 777 с.
51. Бужимська К.О. Оцінка процесів модернізації на підприємствах деревообробної промисловості / К.О. Бужимська, Г.Ю. Ткачук // Економіка, управління та адміністрування - № 1, - 2020.

52. Петрович І.М. Економіка виробничого підприємства: Навч.посіб./ І. М. Петрович // К.: Знання, 2011. – 405 с.

53. Кірдіна О.Г. Обмеження та орієнтири техніко-технологічного розвитку України в умовах глобалізації / О. Кірдіна // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 4. – Т. 1. – С. 179–184.

ДОДАТКИ

Додаток А

Активи за 2018 – 2020 роки

Актив	Код рядка	2018 рік	2019 рік	2020 рік
I. Необоротні активи		108	21	1
Нематеріальні активи	1000	503	503	503
первісна вартість	1001	(395)	(482)	(502)
накопичена амортизація	1002	198	198	120
Незавершені капітальні інвестиції	1005	20 112	19 063	17 062
Основні засоби	1010	40 710	42 370	43 072
первісна вартість	1011	(20 598)	(23 307)	(26 010)
знос	1012	869	869	1 286
Інвестиційна нерухомість	1015	1 417	1 417	1 831
первісна вартість	1016	(548)	(548)	(545)
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	(0)	(0)	(0)
накопичена амортизація	1022			
Довгострокові фінансові інвестиції:		0	0	0
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	1 687
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	108	21	1
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	21 287	20 151	20 156
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	13 654	11 819	12 290
Виробничі запаси	1101	5 883	4 786	5 253
Незавершене виробництво	1102	1	0	0
Готова продукція	1103	82	126	130
Товари	1104	7 688	6 907	6 907
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрашування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 410	1 374	1 294
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	0	0	0
з бюджетом	1135	3	3	3
у тому числі з податку на прибуток	1136	3	3	3
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3 608	4 931	3 378
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	610	837	460
Готівка	1166	36	27	5
Рахунки в банках	1167	574	810	455
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	21	8	247
Усього за розділом II	1195	19 306	18 972	17 672
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	40 593	39 123	37 828

Додаток Б

Звіт про фінансові результати за 2018 – 2020 роки

Стаття	Код рядка	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	60 796	63 621	58 428
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	(0)	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(48 815)	(62 296)	(65 674)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)	(0)
Валовий:				
прибуток	2090	11 981	1 325	0
збиток	2095	(0)	(0)	(7 246)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0	0

Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0	0
Інші операційні доходи	2120	898	681	530
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0	0
Адміністративні витрати	2130	(3 467)	(3 329)	(2 972)
Витрати на збут	2150	(18 404)	(15 462)	(12 243)
Інші операційні витрати	2180	(763)	(1 123)	(265)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
прибуток	2190	0	0	0
збиток	2195	(9 755)	(17 908)	(22 196)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0	0
Інші фінансові доходи	2220	9 997	24 067	24 293
Інші доходи	2240	35	91	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0	0
Фінансові витрати	2250	(2 466)	(2 255)	(1 487)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(3)	(5)	(7)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток	2290	0	3 990	603
збиток	2295	(2 192)	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	0	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0	0
Чистий фінансовий результат:				
прибуток	2350	0	3 990	603
збиток	2355	(2 192)	(0)	(0)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0	0

Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-2 192	3 990	603

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Матеріальні затрати	2500	46 571	55 685	58 366
Витрати на оплату праці	2505	16 381	15 894	15 439
Відрахування на соціальні заходи	2510	3 314	3 235	3 240
Амортизація	2515	2 399	2 805	2 766
Інші операційні витрати	2520	2 784	3 797	1 341
Разом	2550	71 449	81 416	81 152